

ΕΘΝΙΚΟ ΚΑΙ ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ
ΙΑΤΡΙΚΗ ΣΧΟΛΗ
ΤΟΜΕΑΣ ΠΑΘΟΛΟΓΙΑΣ

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ
ΣΗΜΕΙΟΛΟΓΙΑ -
ΝΟΣΟΛΟΓΙΑ
6ο εξάμηνο σπουδών

ΑΘΗΝΑ
Νοέμβριος 2016

ΣΥΓΓΡΑΦΕΙΣ

Αντωνιάδου Αναστασία (Δ' Παθολογική Κλινική)

Βλαχάκος Δημήτριος (Β' Προπαιδευτική Παθολογική Κλινική)

Δαΐκος Γεώργιος (Α' Παθολογική Κλινική)

Δημητριάδης Γεώργιος (Β' Προπαιδευτική Παθολογική Κλινική)

Θανοπούλου Αναστασία (Β' Παθολογική Κλινική)

Λαμπαδιάρη Βάια (Β' Προπαιδευτική Παθολογική Κλινική)

Μακρυλάκης Κωνσταντίνος (Α' Προπαιδευτική Παθολογική Κλινική)

Μπούμπας Δημήτριος (Δ' Παθολογική Κλινική)

Ντουράκης Σπυρίδων (Β' Παθολογική Κλινική)

Παπαδόπουλος Αντώνιος (Δ' Παθολογική Κλινική)

Παπανικολάου Ιωάννης (Β' Προπαιδευτική Παθολογική Κλινική)

Πέππα Μελπομένη (Β' Προπαιδευτική Παθολογική Κλινική)

Ράπτης Αθανάσιος (Β' Προπαιδευτική Παθολογική Κλινική)

Σαμάρκος Μιχαήλ (Α' Παθολογική Κλινική)

Στεργίου Γεώργιος (Γ' Παθολογική Κλινική)

Συρίγος Κωνσταντίνος (Γ' Παθολογική Κλινική)

Σφηκάκης Πέτρος (Α' Προπαιδευτική Παθολογική Κλινική)

Τριανταφύλλου Κωνσταντίνος (Β' Προπαιδευτική Παθολογική Κλινική)

Χατζηαγγελάκη Εριφύλη (Β' Προπαιδευτική Παθολογική Κλινική)

ΚΛΙΝΙΚΗ ΕΞΕΤΑΣΗ & ΣΗΜΕΙΟΛΟΓΙΑ

ΛΗΨΗ ΙΣΤΟΡΙΚΟΥ

Εκπαιδευτικοί στόχοι: Οι φοιτητές πρέπει να γνωρίζουν τα παρακάτω:

1. Την τεράστια σημασία του ιστορικού και της σωματικής εξέτασης στην προσέγγιση της διάγνωσης του ιατρικού προβλήματος του ασθενούς (80-90% των διαγνώσεων γίνονται με τη λήψη ενός σωστού ιστορικού)
2. Από ποια μέρη απαρτίζεται το ιατρικό ιστορικό: Δημογραφικά στοιχεία του ασθενούς, την αιτία εισόδου στο νοσοκομείο ή προσέλευσης στον ιατρό, την παρούσα νόσο, το ατομικό αναμνηστικό ή ιστορικό (περιλαμβάνει επίσης τυχόν χειρουργικές επεμβάσεις, τα φάρμακα, αλλεργίες, συνήθειες και τρόπους ζωής, καταμμήνιο κύκλο στις γυναίκες), το οικογενειακό αναμνηστικό ή ιστορικό και την ανασκόπηση κατά συστήματα
3. Τη σωστή και ευγενική προσέγγιση του ασθενούς και το σεβασμό στην προσωπικότητά του.
4. Την κατανόηση του κύριου ενοχλήματος (αιτία προσέλευσης) που έφερε τον ασθενή στον ιατρό.
5. Τη διεξοδική ανάλυση της «παρούσας νόσου» κατά χρονολογική σειρά για την κατανόηση του προβλήματος του ασθενούς
6. Τη σημασία και τι περιλαμβάνει το ατομικό και το κληρονομικό αναμνηστικό.
7. Ιδιαίτερα δεν θα πρέπει ποτέ να παραλείπεται η αναζήτηση των φαρμάκων που λαμβάνει (ή ελάμβανε κατά το παρελθόν) ο ασθενής, καθώς και η ύπαρξη αλλεργιών (κυρίως σε φάρμακα) και των συνηθειών και τρόπου ζωής (κάπνισμα, κατάχρηση οινοπνεύματος, χρήση απαγορευμένων ουσιών, κλπ)
8. Στο κληρονομικό ιστορικό θα πρέπει να αναζητούνται νοσήματα με κληρονομική προδιάθεση (π.χ. καρδιαγγειακά νοσήματα και παράγοντες κινδύνου γι' αυτά, καρκίνοι, διαβήτης, υπέρταση, αρθρίτιδα, ψυχικές διαταραχές, κλπ)
9. Ποια η διαφορά ανάμεσα στο ατομικό ιστορικό και την ανασκόπηση κατά συστήματα;

ΚΛΙΝΙΚΗ ΕΞΕΤΑΣΗ ΚΕΦΑΛΗΣ ΤΡΑΧΗΛΟΥ

Εκπαιδευτικοί στόχοι: Οι φοιτητές πρέπει να γνωρίζουν τα παρακάτω:

1. Επισκόπηση κεφαλής
 1. Χαρακτηριστικά προσωπεία
 2. Χαρακτηριστικά εξανθήματα προσώπου
2. Εξέταση οφθαλμών
 1. Εξέταση για την ύπαρξη εξόφθαλμου
 2. Έλεγχος νυσταγμού
 3. Έλεγχος αντανakλαστικών φωτός οφθαλμού
 4. Εξέταση αντανakλαστικών κερατοειδούς
 5. Εξέταση επιπεφυκότα
 6. Δυνατότητα αναγνώρισης οιδήματος βλεφάρων, ξανθελάσματος, χαλάζιου και πτώσης βλεφάρων
 7. Χαρακτηριστικά συνδρόμου Claude Bernard - Horner
3. Εξέταση στοματικής κοιλότητας (χείλη, οδόντες, ούλα, υπερώα, στόμια σιελογόνων αδένων)
 1. Εξέταση φάρυγγα και αμυγδαλών
 2. Εξέταση γλώσσας (μέγεθος, ύπαρξη γλωσσίτιδας, εξελκώσεις)
4. Επισκόπηση ρινικού βλεννογόνου
5. Εξέταση έξω ακουστικού πόρου
6. Ομάδες λεμφαδένων κεφαλής – τραχήλου και εξέταση αυτών
 1. Καθορισμός τριγώνων τραχήλου
7. Εξέταση τραχήλου
 1. Επισκόπηση κινητικότητας αυχένα στις ενεργητικές και παθητικές κινήσεις
 - i. Έλεγχος αυχενικής δυσκαμψίας και συνοδά σημεία (Brudzinski, Kerning)
 2. Ακρόαση καρωτίδων
 3. Ψηλάφηση θυρεοειδούς και αξιολόγηση ευρημάτων
 4. Έλεγχος θέσης τραχείας

ΚΛΙΝΙΚΗ ΕΞΕΤΑΣΗ ΔΕΡΜΑΤΟΣ

Εκπαιδευτικοί στόχοι: Οι φοιτητές πρέπει να γνωρίζουν τα παρακάτω:

1. Τα ανατομικά στοιχεία του δέρματος
2. Τα κύρια κλινικά ευρήματα από το δέρμα
3. Από ποιο επίπεδο χολερυθρίνης αίματος είναι ορατός ο ίκτερος κλινικά στους σκληρούς χιτώνες του οφθαλμού και στο δέρμα;
4. Πού οφείλεται η μελάγχρωση του δέρματος;
5. Ποιες είναι οι αιμορραγικές εκδηλώσεις του δέρματος;
6. Γνώση των στοιχειωδών πρωτογενών βλαβών του δέρματος (κηλίδα, βλατίδα, πλάκα, πομφός, οζίδιο, φυσαλίδα, πομφόλυγα, φλύκταινα, κύστη).
7. Γνώση των στοιχειωδών δευτερογενών βλαβών του δέρματος (λέπια, εφελκίδα, διάβρωση, έλκος, ραγάδα, ατροφία, ουλή)
8. Ποια είναι η αιτιολογία των συνήθων διαταραχών της χροιάς του δέρματος
 - a. Κίτρινη χροιά του δέρματος
 - b. Διάχυτη μελάγχρωση του δέρματος
 - c. Διάχυτη ωχρότητα του δέρματος
 - d. Διάχυτη ερυθρότητα του δέρματος
9. Ποια είναι τα συνήθη αίτια κνησμού (δερματικά αίτια, συστηματικά αίτια)
10. Ποια είναι τα συνήθη αίτια αιμορραγικών εκδηλώσεων του δέρματος
11. Ποια είναι η αιτιολογία των κυρίων τύπων εξανθημάτων
 - a. Κηλιδώδες
 - b. Βλατιδώδες/κηλιδοβλατιδώδες
 - c. Πομφοί
 - d. Φυσαλιδώδες
 - e. Πομφολυγώδες
 - f. Φλυκταινώδες
12. Ποια είναι τα ευρήματα στις κύριες παθήσεις του δέρματος
 - a. Τι είναι και πώς σχηματίζεται ο δοθιήνας
 - b. Τι είναι και πού εμφανίζεται το ερυσίπελας
 - c. Πού οφείλεται και πού εμφανίζεται συνήθως ο απλός έρπης και πού ο έρπης ζωστήρας
 - d. Τι είναι η ροδόχρους πιτυρίαση
 - e. Πώς εκδηλώνεται η μηνιγγιτιδοκοκκική σηψαιμία στο δέρμα
 - f. Πώς εμφανίζεται και τι συμπτώματα δημιουργεί το έκζεμα/ατοπική δερματίτιδα;
 - g. Πώς εξελίσσεται το πολύμορφο ερύθημα;
 - h. Πώς εμφανίζεται η ψωρίαση;
 - i. Ποιο είναι το χαρακτηριστικό εξάνθημα της δερματομυοσίτιδας;

ΚΛΙΝΙΚΗ ΕΞΕΤΑΣΗ ΑΝΑΠΝΕΥΣΤΙΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ

Εκπαιδευτικοί στόχοι: Οι φοιτητές πρέπει να γνωρίζουν τα παρακάτω:

1. Στοιχεία ανατομίας και οδηγιά σημεία του αναπνευστικού συστήματος
2. Επισκόπηση
 1. Ανωμαλίες στο σχήμα του θώρακα
 2. **Είδος και συχνότητα αναπνοής**
3. Ψηλάφηση
 1. Τεχνική ψηλάφησης
 2. Φυσιολογικά ευρήματα
 3. Παθολογικά ευρήματα και ερμηνεία αυτών
4. Επίκρουση
 1. Τεχνική επίκρουσης
 2. Φυσιολογικά ευρήματα
 3. Παθολογικά ευρήματα και ερμηνεία αυτών
5. Ακρόαση
 1. Τεχνική ακρόασης
 2. Φυσιολογικοί ήχοι αναπνευστικού
 3. Παθολογικοί ήχοι αναπνευστικού: **πώς** παράγονται και κλινική σημασία αυτών
6. Κλινικά ευρήματα σε συνήθεις παθήσεις του αναπνευστικού συστήματος
 1. Λοβώδης πνευμονία
 2. Πνευμοθώρακας
 3. Άσθμα
 4. Χρόνια αποφρακτική πνευμονοπάθεια
 5. Πνευμονική ίνωση
 6. **Υπεζωκοτική** συλλογή
 7. **Πνευμονική εμβολή**

ΚΛΙΝΙΚΗ ΕΞΕΤΑΣΗ ΜΑΣΤΩΝ

Εκπαιδευτικοί στόχοι: Οι φοιτητές πρέπει να γνωρίζουν τα παρακάτω:

1. Στοιχεία ανατομίας και οδηγιά σημεία του μαστού
2. Επισκόπηση
3. Ψηλάφηση
 - a. Τεχνική ψηλάφησης
 - b. Παθολογικά ευρήματα και ερμηνεία αυτών

ΚΛΙΝΙΚΗ ΕΞΕΤΑΣΗ ΚΥΚΛΟΦΟΡΙΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ

Εκπαιδευτικοί στόχοι: Οι φοιτητές πρέπει να γνωρίζουν τα παρακάτω:

1. **Αρτηριακός Σφυγμός**
 1. Πώς ψηλαφάται ο σφυγμός
 2. Θέσεις ψηλάφησης αρτηριακού σφυγμού
 3. Τους χαρακτήρες του σφυγμού
 4. Τα αίτια της βραδυσφυγμίας και της ταχυσφυγμίας
 5. Τα αίτια των διαταραχών του ρυθμού
 6. Τους τύπους του σφυγμού
 7. Τι είναι παράδοξος σφυγμός
2. Κεντρική φλεβική πίεση
 1. Πώς γίνεται η επισκόπηση της έσω σφαγίτιδας **και του σφαγιτιδικού φλεβικού σφυγμού**
 2. Πώς γίνεται η μέτρηση της πίεσης της έσω σφαγίτιδας
 3. Τι είναι η ηπατοσφαγιτιδική παλινδρόμηση
3. Μέτρηση της αρτηριακής πίεσης
4. Εξέταση της καρδιάς
 1. Επισκόπηση και ψηλάφηση καρδιάς
 - i. Τι είναι η καρδιακή ώση
 - ii. Τι είναι ο ροίζος
 - iii. Πώς ψηλαφάται **η καρδιά το προκάρδιο**
 2. Ακρόαση καρδιάς
 - i. Ποιες είναι οι φάσεις του καρδιακού κύκλου
 - ii. Ποιοι είναι οι καρδιακοί τόνοι
 - iii. Πώς γίνεται *lege artis* η ακρόαση της καρδιάς
 - iv. Ποιες είναι οι διαταραχές του πρώτου και του δεύτερου τόνου
 - v. Πότε γίνεται ακουστός ο τρίτος και πότε ο τέταρτος τόνος
 - vi. Τι είναι τα φυσήματα και ποια τα χαρακτηριστικά τους
 - vii. Πού εντοπίζονται και πού επεκτείνονται τα φυσήματα ανάλογα με τη βλάβη που τα προκαλεί
 - viii. Ποια είναι τα αίτια των φυσημάτων
 - ix. Ποιες είναι οι βαλβιδοπάθειες
 - x. **Πώς** ακούγονται οι συγγενείς καρδιοπάθειες
 - xi. Ποια ακροαστικά ευρήματα υπάρχουν στην περικαρδίτιδα

ΚΛΙΝΙΚΗ ΕΞΕΤΑΣΗ ΓΑΣΤΡΕΝΤΕΡΙΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ

Εκπαιδευτικοί στόχοι: Οι φοιτητές πρέπει να γνωρίζουν τα παρακάτω:

1. Επισκόπηση
 1. Συμμετρία και σχήμα της κοιλιάς
 2. Περισταλτισμός
 3. Επίφλεβο
 4. Παθολογικό χρώμα (Cullen's/ Grey Turners)
2. Ακρόαση
 1. Εντερικοί ήχοι
 2. Αορτή
 3. Νεφρικές αρτηρίες
 4. Φυσήματα ήπατος
3. Επίκρουση
 1. Ήπαρ (όρια)
 2. Σπλήν
 3. Ουροδόχος κύστη
 4. Τυμπανικότητα-αμβλύτητα-μετακινούμενη αμβλύτητα
4. Ψηλάφηση
 1. Επιπολής ψηλάφηση (και τα ανάλογα σημεία)
 2. Εν τω βάθει ψηλάφηση (και τα ανάλογα σημεία)
 3. Διάταση/μετεωρισμός
 4. Αναπηδώσα ευαισθησία
 5. Ήπαρ
 6. Σπλην
 7. Νεφροί
 8. Ουροδόχος κύστη
 9. Αορτή
 10. Αναζήτηση κηλών
5. Δακτυλική εξέταση από το ορθό

ΚΛΙΝΙΚΗ ΕΞΕΤΑΣΗ ΟΥΡΟΠΟΙΗΤΙΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ

Εκπαιδευτικοί στόχοι: Οι φοιτητές πρέπει να γνωρίζουν τα παρακάτω:

1. Εξέταση των νεφρών
 1. Τεχνική αμφίχειρης ψηλάφησης νεφρών
 2. Διάκριση διόγκωσης νεφρού από διόγκωση σπληνός
2. Εξέταση της ουροδόχου κύστεως
3. Εξέταση των ανδρικών έξω γεννητικών οργάνων
 1. Πέος
 2. Όρχεις – όσχεο
 - i. Ευρήματα σε: ορχεοεπιδιδυμίτιδα, συστροφή όρχεος, υδροκήλη, κισσοκήλη
4. Εξέταση του προστάτη
 1. Τεχνική δακτυλικής εξέτασης
 2. Αντενδείξεις δακτυλικής εξέτασης προστάτη
5. Εξέταση των γυναικείων έξω γεννητικών οργάνων
6. Εξέταση του κόλπου και της μήτρας

ΚΛΙΝΙΚΗ ΕΞΕΤΑΣΗ ΜΥΟΣΚΕΛΕΤΙΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ

Εκπαιδευτικοί στόχοι: Οι φοιτητές πρέπει να γνωρίζουν τα παρακάτω:

1. Γενικές αρχές εξέτασης μυοσκελετικού συστήματος
 1. Επισκόπηση αρθρώσεων: ποια παθολογικά σημεία πρέπει να αναζητηθούν
 2. Ψηλάφηση αρθρώσεων: ποια παθολογικά σημεία πρέπει να αναζητηθούν, **πώς** γίνεται ο έλεγχος για αρθρική συλλογή υγρού.
 3. Έλεγχος κινητικότητας αρθρώσεων: ποιο είναι το φυσιολογικό εύρος κινητικότητας κάθε άρθρωσης
 4. Μετρήσεις (πχ εύρος κινητικότητας μιας άρθρωσης)
 5. Ειδικές δοκιμασίες (πχ Lasague κλπ)
2. Έλεγχος μυικής ισχύος
 1. Κλίμακα αξιολόγησης μυικής ισχύος (1-5)
3. Εξέταση αρθρώσεων – ειδικές δοκιμασίες
 1. Άρθρωση ώμου: Εξέταση στροφικού πετάλου
 2. Άρθρωση αγκώνα: Δοκιμασία Tinell
 3. Πηχεοκαρπική άρθρωση – άκρα χείρα: Δοκιμασία Phallen , σημείο Tinell, δοκιμασία Finkelstein
 4. Άρθρωση ισχίου: Δοκιμασίες F-AB-ER-E, Trendelemburg και Thomas
 5. Άρθρωση γόνατος: Πρόσθια και οπίσθια συρταροειδής δοκιμασία, δοκιμασίες McMurray και Arpley.
 6. Ποδοκνημική άρθρωση – άκρος πόδας
4. Εξέταση σπονδυλικής στήλης
 1. Επισκόπηση σπονδυλικής στήλης – ποια παθολογικά σημεία αναζητούμε και ποια η σημασία τους
 2. Ψηλάφηση σπονδυλικής στήλης – τι αναζητούμε και **πώς** αξιολογούμε τα ευρήματά μας
 3. Έλεγχος κινητικότητας σπονδυλικής στήλης:
 - i. Κάμψη και στροφικές κινήσεις της ΣΣ
 - ii. Εξέταση ιερολαγονίων αρθρώσεων
 - iii. Ειδικά σημεία και δοκιμασίες: σημεία Lasague, Kerning, Brudzinski, δοκιμασία Schober.

ΚΛΙΝΙΚΗ ΕΞΕΤΑΣΗ ΝΕΥΡΙΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ

Εκπαιδευτικοί στόχοι: οι φοιτητές πρέπει να γνωρίζουν τα παρακάτω:

1. Στοιχεία ανατομίας του νευρικού συστήματος
 1. Κινητική οδός, αισθητική οδός, πρόσθιες και οπίσθιες δέσμες νωτιαίου μυελού
 2. Αντανακλαστικό τόξο
 3. Οπτική και ακουστική οδός και υπόλοιπα κρανιακά νεύρα
2. Γενική επισκόπηση του ασθενούς
 1. Επίπεδο συνειδήσεως, προσανατολισμού και προσοχής
 2. Κλίμακα κώματος της Γλασκώβης
 3. Γνωσιακές λειτουργίες – αγνωσία
 4. Διαταραχές λόγου – αφασία και δυσαρθρία
3. Κινητικότητα
 1. Στάση και βάδιση – παθολογικά βαδίσματα
 2. Έλεγχος μυικής μάζας, μυικής ισχύος και μυικού τόνου (υπερτονία, υποτονία, σημείο οδοντωτού τροχού, σημείο μολυβδοσωλήνα)
 3. Παθολογικές κινήσεις (τρόμος, σπασμοί, χορεία, αθέτωση, μυοκλονίες)
 4. Συντονισμός κινήσεων – ισορροπία (έλεγχος παρεγκεφαλίδος, αιθουσαίου συστήματος και εν τω βάθει αισθητικότητας) δοκιμασίες: βάδισης σε ευθεία γραμμή, δείκτη-ρινός, πτέρνας-γόνατος, αδιαδοχοκινησίας, Romberg και νυσταγμού
4. Αντανακλαστικά (τρόπος έκλυσης, οδοί)
 1. Τενόντια αντανακλαστικά
 2. Επιπολής ή δερματικά αντανακλαστικά
 3. Παθολογικά αντανακλαστικά – σημείο Babinski και παραλλαγές του
 4. Κλόνος
5. Διαταραχές κινητικότητας (παράλυση, πάρεση, μονοπληγία)
 1. Ημιπληγία, παραπληγία, τετραπληγία
 2. Διάκριση βλάβης κεντρικού από περιφερικού νευρώνα
6. Αισθητικότητα
 1. Επιπολής (αφή, πόνος, **πίεση**, θερμό – ψυχρό, επικριτική ικανότητα)
 2. Εν τω βάθει (ιδιοδεκτική – παλλαισθησία)
 3. Ταυτοποίηση επιπέδου βλάβης
7. Παθολογικές στάσεις / σημεία: οπισθότονος, σημείο Kernig, σημείο Brudzinski
8. Εξέταση εγκεφαλικών συζυγιών (βλ. και εξέταση κεφαλής - τραχήλου)
 1. Τεχνική εξέτασης κρανιακών νεύρων (I – XII)
 2. Κινητικές διαταραχές εγκεφαλικών συζυγιών π.χ. διπλωπία, μύση-μυδρίαση, πάρεση προσωπικού νεύρου (διάκριση περιφερικής από κεντρική πάρεση), φώνηση, μάσηση, κινήσεις ώμου και γλώσσας.
 3. Αισθητικές διαταραχές εγκεφαλικών συζυγιών π.χ. αισθητικότητας προσώπου και γλώσσας
 4. Αισθητηριακές διαταραχές εγκεφαλικών συζυγιών: όρασης, ακοής, γεύσης, όσφρησης
 5. Διαταραχές αντανακλαστικών π.χ. κερατοειδούς, φωτοκινητικού, φάρυγγος

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1. ΑΝΑΠΝΕΥΣΤΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗ ΝΟΣΟΛΟΓΙΑ ΤΟΥ ΑΝΑΠΝΕΥΣΤΙΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ

1. Ιστορικό: Κύρια συμπτώματα παθήσεων αναπνευστικού με έμφαση στη συχνότητα και τη κλινική τους σημασία
 1. Βασικές διαταραχές της αναπνοής και η κλινική τους σημασία
 2. Ο Βήχας ως οδηγό σύμπτωμα των παθήσεων του αναπνευστικού και η περαιτέρω διερεύνησή του με βάση τους χαρακτήρες του
 3. Αιμόπτυση: ορισμοί, αιτιολογία και αντιμετώπιση (πότε είναι απειλητική για τη ζωή;)
 4. Δύσπνοια: Αναφορά στα βασικά αίτια εκ του αναπνευστικού και μόνο
 5. Κυάνωση: διαχωρισμός κεντρικής – περιφερικής, κλινική σημασία και σύνηθες νοσολογικό υπόβαθρο
2. Κλινική εξέταση: Σημασία των βασικών παθολογικών σημείων από τη φυσική εξέταση.
 1. Διαταραχές της αναπνοής (ταχύπνοια, παθολογικοί τύποι αναπνοής)
 2. Ανωμαλίες του θωρακικού τοιχώματος
 3. Παθολογικά επικρουστικά ευρήματα
 4. Παθολογικά ακροαστικά ευρήματα
3. Διαγνωστικές μέθοδοι
 1. Ακτινογραφία θώρακος
 2. Αέρια αίματος
 3. Αξονική τομογραφία θώρακος
 4. Λειτουργικές δοκιμασίες πνευμόνων
 5. Άλλες δοκιμασίες (6 min walk test)

ΧΡΟΝΙΕΣ ΠΝΕΥΜΟΝΟΠΑΘΕΙΕΣ ΑΠΟΦΡΑΚΤΙΚΟΥ ΤΥΠΟΥ

ΒΡΟΓΧΙΚΟ ΑΣΘΜΑ

1. Γενικά στοιχεία
 1. Ορισμός: Έμφαση στη χρονιότητα της φλεγμονώδους διεργασίας και την αναστρεψιμότητα της στένωσης των αεραγωγών)
 2. Επιδημιολογία: Αναφορά στους «φαινότυπους» του άσθματος (π.χ. αλλεργικό, μη αλλεργικό, όψιμης έναρξης, κλπ)
 3. Παθογένεση: Επισήμανση των βασικών χαρακτηριστικών της βρογχικής φλεγμονής και κατανόηση της βρογχικής υπεραντιδραστικότητας
2. Κλινικά χαρακτηριστικά
 1. Κλινική εκτίμηση της σοβαρότητας (ήπιο, μέτριο και σοβαρό)
3. Διάγνωση
 1. Δοκιμασίες βρογχικής πρόκλησης και βρογχοδιαστολής
 2. Η ακτινογραφία θώρακος και τα αέρια αίματος στο άσθμα
 3. Σπιρομέτρηση σε σταθερή κατάσταση και σε παρόξυνση
 4. Παρακολούθηση μέσω της PEF (Peak Expiratory Flow)
 5. Ο ρόλος της FEV1 στο άσθμα και η αξία της στην ανταπόκριση στη θεραπεία και την πρόγνωση
 6. Διαφορική διάγνωση (ανάλογα με την ηλικία του ασθενούς)
4. Ειδικά θέματα
 1. Παρόξυνση άσθματος: ορισμός και αίτια
 2. Κλινική εικόνα παρόξυνσης, ευρήματα από τη φυσική εξέταση και τον εργαστηριακό έλεγχο
 3. Εκτίμηση σοβαρότητας παρόξυνσης και ενδείξεις εισαγωγής στο Νοσοκομείο ή/και στη ΜΕΘ
 4. Αναφορά στη σημασία του χρόνιου ελέγχου των συμπτωμάτων και τη μείωση των παροξύνσεων
 5. Άσθμα και συννοσηρότητες (πχ ρινίτιδα, παραρρινοκολπίτιδα, γαστροοισοφαγική παλινδρόμηση, κατάθλιψη)
 6. Συνύπαρξη άσθματος και ΧΑΠ (asthma-COPD overlap syndrome)

ΧΡΟΝΙΑ ΑΠΟΦΡΑΚΤΙΚΗ ΠΝΕΥΜΟΝΟΠΑΘΕΙΑ (ΧΑΠ)

1. Γενικά στοιχεία:
 1. Ορισμός κατά GOLD: έμφαση στο ότι η ΧΑΠ προλαμβάνεται και θεραπεύεται
 2. Επισήμανση των διαφορών με τον ορισμό του άσθματος
 3. Επιδημιολογία: Συσχέτιση με κάπνισμα και λοιπούς βλαπτικούς παράγοντες
2. Κλινικά χαρακτηριστικά
 1. Κλινική εικόνα ασθενούς με ΧΑΠ
 2. Συμπτώματα και ηλικία εμφάνισης
3. Διάγνωση
 1. Κλινική διάγνωση της ΧΑΠ: δύσπνοια, χρόνιας βήχας, χρόνια απόχρεμψη

2. Εργαστηριακή διάγνωση της ΧΑΠ: Ο ρόλος της σπιρομέτρησης μετά από βρογχοδιαστολή.
 3. Ταξινόμηση της βαρύτητας της απόφραξης των αεραγωγών. Ο λόγος FEV1/FVC στην ταξινόμηση κατά GOLD
 4. Διαφορική διάγνωση
4. Ειδικά θέματα
1. ΧΑΠ και συννοσηρότητες
 2. Παρόξυνση ΧΑΠ: Εκτίμηση της βαρύτητας, αντιμετώπιση και ενδείξεις νοσηλείας

ΛΟΙΜΩΞΕΙΣ ΑΝΩΤΕΡΟΥ ΚΑΙ ΚΑΤΩΤΕΡΟΥ ΑΝΑΠΝΕΥΣΤΙΚΟΥ

1. Γενικά στοιχεία
 1. Ταξινόμηση λοιμώξεων αναπνευστικού – Ανώτερο vs. κατώτερο αναπνευστικό σύστημα
2. Λοιμώξεις ανωτέρου αναπνευστικού
 1. Ποιές είναι;
 2. Διάκριση κοινού κρυολογήματος από τη γρίπη
 3. Διάκριση ιογενούς από βακτηριακή παραρρινοκολπίτιδα
 4. Επιπλοκές παραρρινοκολπίτιδας
 5. Συνιστώμενες απεικονιστικές μέθοδοι
3. Φαρυγγοαμυδαλίτιδα:
 1. Συνήθη παθογόνα
 2. Κλινικά χαρακτηριστικά
 - i. Κλινική διάκριση ιογενούς από στρεπτοκοκκική φαρυγγοαμυδαλίτιδα – Κριτήρια Centor
 - ii. Διαπυητικές επιπλοκές στρεπτοκοκκικής φαρυγγοαμυδαλίτιδας
 - iii. Ανοσολογικές επιπλοκές στρεπτοκοκκικής φαρυγγοαμυδαλίτιδας
 3. Διαγνωστικός έλεγχος για την τεκμηρίωση της διάγνωσης της στρεπτοκοκκικής φαρυγγίτιδας:
 - i. Μέθοδοι ταχείας ανίχνευσης αντιγόνου (Strep-test), καλλιέργεια φαρυγγικού επιχρίσματος. Πότε ενδείκνυται; Πώς χρησιμοποιούνται για θεραπευτικές αποφάσεις;
 - ii. Αντιστρεπτολυσίνη-Ο: Πότε ενδείκνυται ο προσδιορισμός της;
 3. Διαφορική διάγνωση - Λοιμώδης μονοπυρήνωση:
 - i. Κλινικά στοιχεία που θέτουν την υποψία λοιμώδους μονοπυρήνωσης
 - ii. Εργαστηριακά ευρήματα από τον κοινό εργαστηριακό έλεγχο
 - iii. Ειδικές διαγνωστικές εξετάσεις για λοιμώδη μονοπυρήνωση
4. Πνευμονία:
 1. Είδη πνευμονίας: κοινότητας vs. νοσηλευτικών ιδρυμάτων
 2. Υπεύθυνα παθογόνα ανάλογα με το είδος της πνευμονίας
 - i. Ποια είναι τα συνηθέστερα παθογόνα ανάλογα με το είδος της πνευμονίας (κοινότητας vs. νοσηλευτικών ιδρυμάτων)
 - ii. Τυπικά vs. άτυπα παθογόνα
 - iii. Παθογόνα που απαντώνται σε ειδικούς πληθυσμούς π.χ. ασθενείς υπό κορτικοειδή, ασθενείς με AIDS, ΧΑΠ, αλκοολικούς, κλπ
 - iv. Παθογόνα που σχετίζονται με ειδικές εκθέσεις π.χ. πνευμονία από γλαμύδια με επαγγελματική έκθεση σε πτηνά
 3. Κλινική εικόνα πνευμονίας: συμπτώματα και ευρήματα από την κλινική εξέταση
 4. Διάγνωση

- i. Ποιες εξετάσεις πρέπει να περιλαμβάνει ο γενικός εργαστηριακός έλεγχος
 - ii. Ποιες εργαστηριακές εξετάσεις πρέπει να γίνονται για την αναζήτηση του παθογόνου
 - iii. Ακτινολογικά ευρήματα πνευμονίας
 - iv. Διαφορική διάγνωση πνευμονίας
5. Ειδικά θέματα
- i. Διαστρωμάτωση κινδύνου στην πνευμονία: Πώς γίνεται και πώς χρησιμοποιείται το CURB-65;
 - ii. Επιπλοκές πνευμονίας

ΘΡΟΜΒΟΕΜΒΟΛΙΚΗ ΝΟΣΟΣ

Εκπαιδευτικοί στόχοι: Οι φοιτητές πρέπει να γνωρίζουν τα παρακάτω:

1. Τι είναι η θρομβοεμβολική νόσος (εν τω βάθει φλεβική θρόμβωση και/ή πνευμονική εμβολή)
2. Πώς συμβαίνει η πνευμονική εμβολή;
3. Ποια είναι η τριάδα του Virchow;
4. Ποια η επιδημιολογία της νόσου;
5. Ποιοι οι προδιαθεσικοί παράγοντες για την ανάπτυξη θρομβοεμβολικής νόσου;
6. Τα λειτουργικά συνακόλουθα της εν τω βάθει φλεβικής θρόμβωσης και της πνευμονικής εμβολής
7. Τη φυσική της πορεία
8. Την κλινική της εικόνα
9. Τι σημαίνει εκτεταμένη απόφραξη της πνευμονικής αρτηρίας;
10. Τι σημαίνει μαζική πνευμονική εμβολή;
11. Εργαστηριακά και Παρακλινικά ευρήματα
12. Πώς τίθεται η διάγνωση;
13. Πώς γίνεται η θεραπεία;
14. Πώς γίνεται η πρόληψη;

ΚΑΡΚΙΝΟΣ ΠΝΕΥΜΟΝΑ ΚΑΙ ΝΟΣΟΙ ΥΠΕΖΩΚΟΤΑ

ΚΑΡΚΙΝΟΣ ΠΝΕΥΜΟΝΑ

1. Γενικά στοιχεία
 1. Ανατομία και φυσιολογία πνευμόνων
 2. Βασικές αρχές επιδημιολογίας καρκίνου πνεύμονα
 3. Επιπολασμός και επίπτωση της νόσου ανάλογα με ηλικία, φύλο, καπνιστική συνήθεια, επαγγελματική έκθεση
 4. Ιστολογική ταξινόμηση καρκίνου πνεύμονα
2. Κλινική εικόνα καρκίνου πνεύμονα
3. Διάγνωση καρκίνου πνεύμονα
 1. Απεικονιστικές εξετάσεις
 2. Ο ρόλος των νεοπλασματικών δεικτών
 3. Βασικές αρχές σταδιοποίησης καρκίνου πνεύμονα - συχνότερες εντοπίσεις της νόσου
4. Ειδικά θέματα
 1. Παρανεοπλασματικά σύνδρομα
 2. Πρόγνωση καρκίνου πνεύμονα
 - 3.

ΝΟΣΟΙ ΥΠΕΖΩΚΟΤΑ

1. ΠΝΕΥΜΟΘΩΡΑΚΑΣ
 1. Αιτία: έμφαση στα μη τραυματικά αίτια πνευμοθώρακα
 2. Παθοφυσιολογία
 3. Κλινική εικόνα
 - i. Συμπτώματα
 - ii. Αντικειμενικά ευρήματα
 4. Διάγνωση - Απεικόνιση
 5. Θεραπευτική αντιμετώπιση
2. ΚΑΚΟΗΘΕΣ ΜΕΣΟΘΗΛΙΩΜΑ ΥΠΕΖΩΚΟΤΑ
 1. Γενικά στοιχεία
 - i. Αίτια
 - ii. Παράγοντες κινδύνου - Επιδημιολογία
 - iii. Ιστολογική ταξινόμηση
 2. Κλινική εικόνα
 3. Διάγνωση
 4. Πρόγνωση

ΦΥΜΑΤΙΩΣΗ

1. Γενικά στοιχεία
 1. Βασικά επιδημιολογικά στοιχεία για τη φυματίωση
 - i. Επίπτωση – επιπολασμός σε παγκόσμια κλίμακα
 - ii. Ευπαθείς ομάδες / προδιαθεσικοί παράγοντες
 2. Αιτιολογικός παράγοντας
2. Παθογένεση:
 1. Πρωτογενής, λανθάνουσα, μεταπρωτογενής φυματίωση
 2. Παθολογοανατομικά χαρακτηριστικά (φυματιώδες κοκκίωμα)
 3. Τρόποι μετάδοσης
3. Κλινικά χαρακτηριστικά φυματίωσης ανάλογα με την εντόπιση
 1. Πνευμονική
 2. Εξωπνευμονική (λεμφαδενική, οστική, μηνιγγίτιδα, πεπτικού, κλπ)
 3. Γενικευμένη φυματίωση
4. Διαγνωστικές μέθοδοι
 1. Μικροβιολογικές μέθοδοι (Άμεση μικροσκόπηση, καλλιέργεια)
 2. Ιστολογική εξέταση
 3. Μοριακές μέθοδοι (NAAT)
 4. Ακτινολογικά ευρήματα πνευμονικής φυματίωσης
 5. Άλλες διαγνωστικές μέθοδοι
 6. Διάγνωση λανθάνουσας φυματίωσης: Δερμοαντίδραση φυματίνης και δοκιμασίες αποδέσμευσης ιντερφερόνης γάμμα (IGRA)
5. Ειδικά θέματα
 1. Φυματίωση και HIV
 2. Πρόληψη μετάδοσης

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2. ΠΕΠΤΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗ ΝΟΣΟΛΟΓΙΑ ΤΟΥ ΠΕΠΤΙΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ

Εκπαιδευτικοί στόχοι: Οι φοιτητές πρέπει να γνωρίζουν τα παρακάτω:

1. Τι λειτουργίες επιτελεί το ΓΕΣ;
2. Πώς γίνεται η αφομοίωση των τροφών και η αποβολή αχρήστων ουσιών;
3. Πώς ταξινομούνται οι παθήσεις του πεπτικού ανατομικά και πώς κατά είδος;
4. Ποια είναι τα κύρια συμπτώματα μέσω των οποίων εκδηλώνονται οι παθήσεις του πεπτικού γενικά;
5. Πώς προσεγγίζεται ο ασθενής με κάποιο από τα συμπτώματα αυτά, π.χ. κοιλιακό άλγος, ναυτία, έμετο, διαταραχές κενώσεων, κλπ;

ΠΑΘΗΣΕΙΣ ΣΤΟΜΑΧΟΥ

Εκπαιδευτικοί στόχοι: Οι φοιτητές πρέπει να γνωρίζουν τα παρακάτω:

A. ΕΛΚΟΣ ΣΤΟΜΑΧΟΥ – 12ΔΑΚΤΥΛΟΥ

1. Ορισμός
2. Ταξινόμηση
3. Επιδημιολογία
4. Αιτιολογία - Παθογένεια
5. Ελικοβακτηρίδιο του πυλωρού
6. Γαστρικό υγρό – Γαστρική οξύτητα
7. Λοιποί παράγοντες κινδύνου
8. Κλινική εικόνα
9. Διαγνωστικές μέθοδοι
10. Διαφορική Διάγνωση
11. Επιπλοκές
12. Προσέγγιση – Θεραπεία
13. Πρόληψη

B ΚΙΝΗΤΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΡΑΧΕΣ ΠΕΠΤΙΚΟΥ

1. Διαταραχές της κινητικότητας του οισοφάγου
2. Τι είναι Αχαλασία οισοφάγου
3. Τι είναι οισοφαγικός σπασμός
4. Τι είναι γαστροοισοφαγική παλινδρόμηση
5. Διαταραχές γαστρικού ρυθμού (γαστροπάρεση, κλπ)
6. Μετεγχειρητικές γαστρικές κινητικές διαταραχές
7. Σύνδρομο ευερέθιστου εντέρου.
8. Η λειτουργία της αφόδευσης και οι διαταραχές της.

ΝΟΣΗΜΑΤΑ ΗΠΑΤΟΣ ΚΑΙ ΧΟΛΗΦΟΡΩΝ

A. ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΑΚΗ ΔΙΕΡΕΥΝΗΣΗ ΤΡΑΝΣΑΜΙΝΑΣΑΙΜΙΑΣ

1. Τι είναι οι τρανσαμινάσες;
2. Ποιες είναι οι φυσιολογικές τιμές των τρανσαμινασών;
3. Πώς αξιολογείται η αύξηση των τρανσαμινασών;
4. Τι είναι οξεία ηπατίτιδα;
5. Εξωηπατικά αίτια τρανσαμινασαιμίας
6. Ποιος είναι ο ενδεδειγμένος έλεγχος σε ασθενή με ασυμπτωματική αύξηση των τρανσαμινασών;

B. ΙΟΓΕΝΕΙΣ ΗΠΑΤΙΤΙΔΕΣ

1. Ορισμός
2. Ταξινόμηση
3. Επιδημιολογία - Μετάδοση
4. Τρόποι μετάδοσης των ιών
5. Παθογένεια
6. Κλινική εικόνα
7. Εργαστηριακά ευρήματα
8. Διαγνωστικά κριτήρια
9. Ορολογικοί δείκτες για την ηπατίτιδα Β
10. Φυσική πορεία
11. Επιπλοκές
12. Θεραπεία
13. Πρόληψη

Γ. ΗΠΑΤΙΚΗ ΑΝΕΠΑΡΚΕΙΑ

1. Ορισμός
2. Μορφές
3. Αίτια
4. Παθογένεια
5. Κλινική εικόνα
6. Τι είναι η ηπατική εγκεφαλοπάθεια;
7. Εργαστηριακά ευρήματα
8. Διαγνωστικά κριτήρια
9. Διαφορική διάγνωση
10. Επιπλοκές
11. Θεραπεία
12. Πρόγνωση

Δ. ΠΑΘΗΣΕΙΣ ΧΟΛΗΦΟΡΩΝ

1. Τι είναι χολολιθίαση;
2. Τι είναι χολοκυστίτιδα;
3. Τι είναι χοληδοχολιθίαση;
4. Τι είναι χολαγγειίτιδα;
5. Τι είναι καρκίνος των χοληφόρων;
6. Τι είναι σκληρυντική χολαγγειίτιδα;

7. Στοιχεία ανατομίας
8. Δημιουργία και έκκριση της χολής
9. Παθογένεια των νόσων
10. Επιδημιολογία των νόσων
11. Ταξινόμηση των νόσων
12. Προδιαθεσικοί παράγοντες – Παράγοντες κινδύνου
13. Κλινική εικόνα των νόσων
14. Διαγνωστικά κριτήρια των νόσων
15. Επιπλοκές των νόσων
16. Φυσική πορεία των νόσων
17. Θεραπεία των νόσων
18. Πρόληψη των νόσων

ΠΑΘΗΣΕΙΣ ΠΑΓΚΡΕΑΤΟΣ

Εκπαιδευτικοί στόχοι: Οι φοιτητές πρέπει να γνωρίζουν τα παρακάτω:

Τόσο για την Οξεία όσο και για τη Χρόνια Παγκρεατίτιδα:

1. Τα αίτια
2. Την κλινική εικόνα
3. Τις πιθανές επιπλοκές
4. Τα εργαστηριακά ευρήματα που συνηγορούν υπέρ της διαγνώσεως της νόσου
5. Τα απεικονιστικά ευρήματα που συνηγορούν υπέρ της διαγνώσεως της νόσου
6. Τον τρόπο με τον οποίο τίθεται η διάγνωση
7. Από ποιες νόσους πρέπει να γίνεται διαφορική διάγνωση
8. Ποια είναι η πρόγνωση της νόσου
9. Ποια είναι η θεραπεία
10. Ποιες είναι οι λειτουργικές δοκιμασίες σε περίπτωση χρόνιας παγκρεατίτιδας

ΠΑΘΗΣΕΙΣ ΠΑΧΕΟΣ ΕΝΤΕΡΟΥ

Εκπαιδευτικοί στόχοι: Οι φοιτητές πρέπει να γνωρίζουν τα παρακάτω:

A. ΕΚΚΟΛΠΩΜΑΤΙΚΗ ΝΟΣΟΣ ΠΑΧΕΟΣ ΕΝΤΕΡΟΥ ΚΑΙ ΣΥΝΔΡΟΜΟ ΕΥΕΡΕΘΙΣΤΟΥ ΕΝΤΕΡΟΥ

1. Την επιδημιολογία του συνδρόμου
2. Τα αίτια και τους παράγοντες κινδύνου για την ανάπτυξη του συνδρόμου
3. Το παθολογοανατομικό υπόστρωμα της νόσου
4. Το παθοφυσιολογικό υπόστρωμα της νόσου
5. Τις διαταραχές της κινητικότητας του πεπτικού και τη σπλαχνική υπερευαισθησία
6. Την κλινική εικόνα
7. Τις πιθανές επιπλοκές
8. Τα εργαστηριακά ευρήματα που συνηγορούν υπέρ της διαγνώσεως της νόσου
9. Τα απεικονιστικά ευρήματα που συνηγορούν υπέρ της διαγνώσεως της νόσου
10. Τον τρόπο με τον οποίο τίθεται η διάγνωση
11. Από ποιες νόσους πρέπει να γίνεται διαφορική διάγνωση
12. Ποια είναι η πρόγνωση της νόσου
13. Ποια είναι η αντιμετώπιση του συνδρόμου

B. ΕΛΚΩΔΗΣ ΚΟΛΙΤΙΔΑ/ΝΟΣΟΣ CROHN:

1. Την επιδημιολογία
2. Τα αίτια
3. Την παθογένεια
4. Την κλινική εικόνα
5. Τις πιθανές επιπλοκές
6. Τα εργαστηριακά ευρήματα που συνηγορούν υπέρ της διαγνώσεως της νόσου
7. Τα απεικονιστικά ευρήματα που συνηγορούν υπέρ της διαγνώσεως της νόσου
8. Τα ενδοσκοπικά ευρήματα που συνηγορούν υπέρ της διαγνώσεως της νόσου
9. Τον τρόπο με τον οποίο τίθεται η διάγνωση
10. Από ποιες νόσους πρέπει να γίνεται διαφορική διάγνωση
11. Ποια είναι η πρόγνωση της νόσου
12. Ποια είναι η θεραπεία

ΚΑΡΚΙΝΟΙ ΠΕΠΤΙΚΟΥ

ΚΑΡΚΙΝΟΣ ΟΙΣΟΦΑΓΟΥ

1. Γενικά στοιχεία
 1. Ιστολογικοί τύποι
 2. Παράγοντες κινδύνου ανάλογα με τον ιστολογικό τύπο
 3. Εντοπίσεις ανάλογα με τον ιστολογικό τύπο
2. Κλινικά χαρακτηριστικά
 1. Συμπτώματα
 2. Σημεία
3. Διαγνωστική προσέγγιση
 1. Απεικονιστικός έλεγχος
 2. Ενδοσκόπηση
4. Φυσική πορεία της νόσου

ΚΑΡΚΙΝΟΣ ΣΤΟΜΑΧΟΥ

1. Γενικά στοιχεία
 1. Σύνομη περιγραφή ανατομίας-ιστολογίας
 2. Με ποια συχνότητα και σε ποιες θέσεις αναπτύσσεται
 3. Προδιαθεσικοί παράγοντες (περιβαλλοντολογικοί-γενετικοί)
2. Κλινικά χαρακτηριστικά
 1. Ποιά είναι τα συμπτώματα και τα κλινικά ευρήματα
3. Διάγνωση
 1. Απεικονιστικές μέθοδοι
 2. Ενδοσκοπικές μέθοδοι
4. Φυσική πορεία της νόσου

ΚΑΡΚΙΝΟΣ ΠΑΧΕΟΣ ΕΝΤΕΡΟΥ

1. Γενικά στοιχεία
 1. Ποια η συχνότητα εμφάνισης (Επιπολασμός / Επίπτωση;)
 2. Ποιες περιβαλλοντικές αιτίες και ποιοι γενετικοί παράγοντες σχετίζονται με την ανάπτυξη του καρκίνου του εντέρου
2. Κλινικά χαρακτηριστικά
 1. Κλινικές εκδηλώσεις
 2. Διαφοροποίηση κλινικών εκδηλώσεων ανάλογα με την εντόπιση της νόσου κατά μήκος του εντέρου
3. Διαγνωστική προσπέλαση
 1. Απεικονιστικές μέθοδοι
 2. Ενδοσκοπικές μέθοδοι
 3. Ο ρόλος των νεοπλασματικών δεικτών
4. Ειδικά θέματα
 1. Ποιο σύστημα σταδιοποίησης χρησιμοποιείται
 2. Ποια η φυσική πορεία της νόσου
 3. Πρόληψη καρκίνου παχέος εντέρου

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3. ΜΥΟΣΚΕΛΕΤΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗ ΝΟΣΟΛΟΓΙΑ ΤΩΝ ΝΟΣΩΝ ΤΟΥ ΜΥΟΣΚΕΛΕΤΙΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ

Εκπαιδευτικοί στόχοι: Οι φοιτητές πρέπει να γνωρίζουν τα παρακάτω:

1. Δυνατότητα διάγνωσης φλεγμονής του αρθρικού υμένα (υμενίτιδα - συνώνυμο της αρθρίτιδας) σε σχέση με άλλα αίτια προσβολής των αρθρώσεων (π.χ. οστεοαρθρίτιδα, τενοντίτιδα, θυλακίτιδα)
2. Ταξινόμηση των αρθρίτιδων με βάση τον αριθμό των προσβεβλημένων αρθρώσεων (μονο-, ολιγο-, πολυ-αρθρίτιδες)
3. Γνώση των νοσημάτων που προκαλούν αρθρίτιδες και των εξωαρθρικών τους εκδηλώσεων
4. Γνώση των κύριων σημείων και της σημασίας του ιστορικού για τη διερεύνηση παθήσεων του μυοσκελετικού συστήματος
5. Γνώση των κύριων σημείων και της σημασίας της κλινικής εξέτασης για τη διερεύνηση παθήσεων του μυοσκελετικού συστήματος
6. Γνώση των κύριων εργαστηριακών εξετάσεων και της σημασίας τους για τη διερεύνηση παθήσεων του μυοσκελετικού συστήματος

Νοσήματα του συνδετικού ιστού

1. Ποια είναι τα κυριότερα νοσήματα
2. Κύρια χαρακτηριστικά
3. Συμπτώματα και ευρήματα υψηλής διαγνωστικής αξίας
4. Βασικός ανοσολογικός έλεγχος και ερμηνεία των αποτελεσμάτων
5. Διαφορική διάγνωση-Σύνδρομα αλληλεπικάλυψης

ΡΕΥΜΑΤΟΕΙΔΗΣ ΑΡΘΡΙΤΙΔΑ, ΟΡΟΑΡΝΗΤΙΚΕΣ ΣΠΟΝΔΥΛΑΡΘΡΙΤΙΔΕΣ

Εκπαιδευτικοί στόχοι: Οι φοιτητές πρέπει να γνωρίζουν τα παρακάτω:

1. Ρευματοειδής αρθρίτιδα (ΡΑ)
 - a. Ορισμός ΡΑ – Συχνότητα στον πληθυσμό
 - b. Ποια είναι η κλινική εικόνα της ΡΑ
 - c. Ποιες είναι οι εξωαρθρικές εκδηλώσεις της ΡΑ
 - d. Ποια τα κύρια εργαστηριακά ευρήματα
 - i. Σημασία των δεικτών φλεγμονής
 - ii. Σημασία του ρευματοειδούς παράγοντα και των anti-CCP αντισωμάτων
 - iii. Τι δείχνει η εξέταση του αρθρικού υγρού
 - iv. Ποια τα ακτινολογικά ευρήματα
 - e. Ποια είναι τα κριτήρια διάγνωσης σύμφωνα με την Αμερικάνικη Ρευματολογική Εταιρεία
 - f. Ποια η κύρια διαφορική διάγνωση
 - g. Ποια η πορεία της νόσου και η πρόγνωσή της στον γενικό πληθυσμό
2. Οροαρνητικές σπονδυλαρθρίτιδες
 - a. Ταξινόμηση: αντιδραστική αρθρίτιδα, αγκυλοποιητική σπονδυλαρθρίτιδα, ψωριασική αρθρίτιδα, εντεροπαθητική αρθρίτιδα
 - b. Αντιδραστικές αρθρίτιδες
 - i. Ορισμός – Συχνότητα στον πληθυσμό
 - ii. Αιτιολογία (συσχέτιση με λοιμώξεις ουροποιογεννητικού και/ή πεπτικού συστήματος)
 - iii. Ποια είναι η κλινική εικόνα (εκδηλώσεις από μυοσκελετικό σύστημα, δέρμα και βλεννογόνους, οφθαλμούς, ουροποιογεννητικό σύστημα, έντερο, σπλάγχνα και άλλα συστήματα)
 - iv. Ποια τα κύρια εργαστηριακά ευρήματα – συσχέτιση με HLA-B27
 - v. Ποια η πορεία της νόσου και η πρόγνωσή της
 - c. Αγκυλοποιητική σπονδυλίτιδα
 - i. Ορισμός – Συχνότητα στον πληθυσμό
 - ii. Ποια είναι η κλινική εικόνα
 1. Σκελετικές εκδηλώσεις (προσβολή αξονικού σκελετού, ενθεσοπάθεια, περιφερική αρθρίτιδα)
 2. Εξωσκελετικές εκδηλώσεις (οξεία πρόσθια ραγοειδίτιδα, καρδιαγγειακές βλάβες, νευρολογικές βλάβες, αμυλοείδωση)
 - iii. Εργαστηριακά και ακτινολογικά ευρήματα
 - iv. Ποια η πορεία της νόσου και η πρόγνωσή της
 - d. Ψωριασική αρθρίτιδα
 - i. Ορισμός – Συχνότητα στον πληθυσμό
 - ii. Αιτιολογία
 - iii. Ποια είναι η κλινική εικόνα
 - e. Εντεροπαθητική αρθρίτιδα
 - i. Ορισμός – Συχνότητα στον πληθυσμό

- ii. Ποια είναι η κλινική εικόνα
- iii. Ποια η πορεία της νόσου και η πρόγνωση της

ΠΡΩΤΟΠΑΘΕΙΣ ΑΓΓΕΙΙΤΙΔΕΣ

Εκπαιδευτικοί στόχοι: Οι φοιτητές πρέπει να γνωρίζουν τα παρακάτω:

1. Ορισμός των πρωτοπαθών αγγειίτιδων
2. Ταξινόμηση των πρωτοπαθών αγγειίτιδων
 - a. ανάλογα με το μέγεθος των προσβεβλημένων αγγείων
 - b. ανάλογα με την ύπαρξη αντισωμάτων έναντι κυτταροπλάστος ουδετεροφίλων (ANCA)
3. Γνώση των δύο συχνότερων αγγειίτιδων από κάθε ομάδα
4. Ποια είναι η συχνότερη πρωτοπαθής αγγειίτιδα των ενηλίκων – χαρακτηριστικά της γνωρίσματα. Με ποια άλλη πάθηση συσχετίζεται;
5. Γνώση νοσημάτων στα οποία είναι δυνατόν να εκδηλωθεί δευτεροπαθώς αγγειίτιδα
6. Ποια η σημασία του ιστορικού, της αντικειμενικής εξέτασης και των απλών εργαστηριακών εξετάσεων στη διερεύνηση ασθενούς με υποψία πρωτοπαθούς αγγειίτιδας;
7. Τι είναι τα ANCA και ποια η χρησιμότητά τους ως εργαστηριακή εξέταση;
8. Ποια η χρησιμότητα επιπρόσθετων εργαστηριακών-απεικονιστικών εξετάσεων (ANA, συμπλήρωμα, κρυσφαιρίνες, ακτινογραφία, αξονική τομογραφία, αγγειογραφία [κλασσική, μαγνητική, αξονική αγγειογραφία], ηλεκτρομυογράφημα, οσφυονωτιαία παρακέντηση, βιοψία ιστού [δέρματος, νεφρού, κλπ]) στη διερεύνηση ασθενούς με υποψία πρωτοπαθούς αγγειίτιδας

ΣΥΣΤΗΜΑΤΙΚΟΣ ΕΡΥΘΗΜΑΤΩΔΗΣ ΛΥΚΟΣ

1. Γενικά στοιχεία
 1. Ορισμός
 2. Συχνότητα- φορτίο νόσου
 3. Αιτιολογία-παθογένεια-παθοφυσιολογία *(επιγραμματικά)*
2. Συχνότερες κλινικές εκδηλώσεις
 1. Φωτοευαισθησία, οξέα, υποξέα και χρόνια εξανθήματα
 2. Αρθρίτιδα
 3. Φαινόμενο Raynaud
 4. Ορογονίτιδα
 5. Νεφρική προσβολή: Τύποι και εργαστηριακά ευρήματα
 6. Νευροψυχιατρικές εκδηλώσεις
 7. Αιματολογικές εκδηλώσεις
 8. Δευτεροπαθές αντιφωσφολιπιδικό σύνδρομο
 9. Δευτεροπαθές σύνδρομο Sjogren
3. Διάγνωση
 1. Κριτήρια Ταξινόμησης και διαφορά τους από τα διαγνωστικά κριτήρια
 2. Ατελής ΣΕΛ/Αδιαφοροποίητο νόσημα συνδετικού ιστού - Σύνδρομα αλληλεπικάλυψης ("Rheus", ΣΕΛ-Σκληροδερμία)
 3. Εργαστηριακά ευρήματα - Παρακλινικός έλεγχος
 - i. Αντιπυρηνικά αντισώματα (ANA)
 - ii. Ειδικά αντισώματα (ENA): αντι-DNA, anti-Sm, αντιφωσφολιπιδικά
 - iii. Συμπλήρωμα (C3, C4)
 4. Διαγνωστική προσέγγιση (πρώιμη έναντι εγκατεστημένης νόσου)
 5. Διαφορική Διάγνωση
4. Ειδικά θέματα
 1. Παρακολούθηση: Ενεργότητα και μη αναστρέψιμη βλάβη
 2. Καθορισμός βαρύτητας - Πρόγνωση

ΟΣΤΕΟΑΡΘΡΙΤΙΔΑ ΚΑΙ ΟΥΡΙΚΗ ΑΡΘΡΙΤΙΔΑ (1 ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΩΡΑ)

ΟΣΤΕΟΑΡΘΡΙΤΙΔΑ (ΟΑ)

1. Γενικά στοιχεία
 1. Ορισμός - Συχνότητα - φορτίο νόσου
 2. Αιτιολογία - παθογένεια - παθοφυσιολογία.
 3. Συσχέτιση οστικού **οιδήματος** και οστικού άλγους (επιγραμματικά).
 4. Κύριες αιτίες δευτεροπαθούς οστεοαρθρίτιδας (επιγραμματικά)
 5. Παράγοντες κινδύνου και πρόληψη
2. Κλινικά χαρακτηριστικά
 1. Συχνότερες εντοπίσεις και τύποι (άκρας χειρός, γόνατος, ισχίου, σπονδυλικής στήλης)
 2. Κύρια συμπτώματα
 3. Συχνότερα ευρήματα στην κλινική εξέταση
3. Διάγνωση
 1. Εργαστηριακά ευρήματα – εξέταση αρθρικού υγρού
 2. Ακτινολογικός Έλεγχος
 3. Διαγνωστική προσέγγιση
 4. Διαφορική Διάγνωση

ΟΥΡΙΚΗ ΑΡΘΡΙΤΙΔΑ

1. Γενικά στοιχεία
 1. Ορισμός- Συχνότητα-Φορτίο νόσου
 2. Αιτιολογία-παθογένεια-παθοφυσιολογία υπερουριχαιμίας και ουρικής αρθρίτιδας. Φλεγμονόσωμα και ιντερλευκίνη 1 (επιγραμματικά)
 3. Κύριοι μηχανισμοί υπερουριχαιμίας (μειωμένη απέκκριση, αυξημένη πρόσληψη, ενδογενής υπερπαραγωγή)
 4. Παράγοντες κινδύνου-συσχέτιση με άλλα νοσήματα (μεταβολικό σύνδρομο)
2. Κλινικά χαρακτηριστικά
 1. Συχνότερες εντοπίσεις
 2. Συχνότεροι κλινικοί τύποι (οξεία, υποτροπιάζουσα και χρόνια, χρόνια τοφώδης, χρόνια με νεφρολιθίαση)
 3. Κύρια συμπτώματα και ευρήματα στην κλινική εξέταση
3. Διάγνωση
 1. Εργαστηριακά ευρήματα - Παρακλινικός Έλεγχος
 2. Εξέταση αρθρικού υγρού
 3. Διαγνωστική προσέγγιση
 4. Διαφορική Διάγνωση

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4. ΟΥΡΟΠΟΙΗΤΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗ ΝΟΣΟΛΟΓΙΑ ΤΟΥ ΟΥΡΟΠΟΙΗΤΙΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ

1. Ανατομία και φυσιολογία του νεφρού ως βάση της ιδιαιτερότητας της νεφρικής λειτουργίας
2. Εκτίμηση της νεφρικής λειτουργίας:
 1. Πώς υπολογίζεται ή μετράται ο ρυθμός σπειραματικής διήθησης
 2. Γενική ούρων, μικροσκοπική εξέταση ιζήματος
 3. Απεικονιστικές μέθοδοι νεφρού
 4. Νεφρική βιοψία
3. Χρόνια Νεφρική Νόσος
 1. Ορισμός – Αίτια - Επιδημιολογία
 2. Κληρονομικά Νοσήματα Νεφρών
 3. Προσαρμογή φαρμακευτικής αγωγής στη νεφρική δυσλειτουργία
4. Διάμεση νεφρίτιδα
 1. Φάρμακα και λοιμώξεις ως πιθανά αίτια
 2. Πλασματοκυτταρικές δυσκρασίες και νεφρική βλάβη

ΝΕΦΡΟΛΙΘΙΑΣΗ

1. Γενικά στοιχεία
 1. Ορισμός
 2. Επιδημιολογικά στοιχεία
 3. Αιτιολογία-Παθογένεια
 - i. Προδιαθεσικοί παράγοντες δημιουργίας νεφρικών λίθων
 - ii. Είδη νεφρικών λίθων (ασβεστίου, ουρικού, κυστίνης, στρουβίτη, φαρμάκων)
 - iii. Αιτιολογία νεφρασβέστωσης
2. Κλινικά χαρακτηριστικά
 1. Συμπτωματολογία-Κλινικές εκδηλώσεις
 - i. Νεφρολιθίαση και κωλικός νεφρού
 - ii. Νεφρολιθίαση και πυελονεφρίτιδα
 - iii. Νεφρολιθίαση και αποφρακτική ουροπάθεια
 2. Επιπλοκές
3. Διάγνωση
 1. Απεικονιστικός έλεγχος για την τεκμηρίωση ύπαρξης νεφρολιθίασης
 2. Εργαστηριακός έλεγχος για τη διάγνωση της αιτίας της νεφρολιθίασης
 - i. Αιματολογικός έλεγχος
 - ii. Εξετάσεις ούρων
 3. Διαγνωστική προσπέλαση
4. Ειδικά θέματα
 1. Πρόγνωση – πιθανότητα υποτροπής
 2. Ουρολογικά προβλήματα στο νεφρολογικό ασθενή

ΣΠΕΙΡΑΜΑΤΙΚΕΣ ΠΑΘΗΣΕΙΣ ΝΕΦΡΩΝ

1. Συστηματικά και πρωτοπαθή νοσήματα
 1. Παθογένεση και ταξινόμηση
 2. Κλινικά σύνδρομα
2. Διαβητική Νεφροπάθεια
 1. Επιδημιολογία
 2. Εξέλιξη
 3. Αρχές αντιμετώπισης
3. Υπερτασική Νόσος Νεφρών
 1. Υπερτασική Νεφροσκλήρυνση
 2. Νεφραγγειακή Υπέρταση
 3. Ισχαιμική νόσος νεφρών
4. Πρεκλαμψία –Εκλαμψία
5. Νεφρικό σύνδρομο
 1. Παθοφυσιολογικοί μηχανισμοί
 2. Μεταλοιμώδεις σπειραματονεφρίτιδες
6. Νεφρωσικό σύνδρομο
 1. Νόσος ελαχίστων αλλοιώσεων
 2. Εστιακή τμηματική σπειραματοσκλήρυνση
 3. Μembranώδης σπειραματοπάθεια
7. IgA νεφροπάθεια- Νεφρίτιδα των Henoch-Schonlein
 1. Επιδημιολογία
 2. Παθογένεση
8. Αγγειίτιδες
 1. Με αντισώματα εναντίον της βασικής μεμβράνης - Νόσος Goodpasture
 2. Με ANCA αντισώματα
 3. Με ανοσοσυμπλέγματα (συστηματικός ερυθηματώδης λύκος, κρουσφαιριναίμια, ενδοκαρδίτιδα)
9. Θρομβωτικές μικροαγγειοπάθειες
 1. Αιμολυτικό ουραιμικό σύνδρομο
 2. Θρομβωτική θρομβοπενική πορφύρα

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5. ΚΥΚΛΟΦΟΡΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗ ΝΟΣΟΛΟΓΙΑ ΤΟΥ ΚΥΚΛΟΦΟΡΙΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ

1. Ιστορικό: Σημασία των συμπτωμάτων και συσχέτισή τους με νοσήματα του κυκλοφορικού συστήματος
 1. Δύσπνοια
 2. Θωρακικό άλγος
 3. Αίσθημα παλμών
 4. Διαλείπουσα χωλότητα
 5. Ορθοστατική υπόταση
 6. Συγκοπή
2. Κλινική εξέταση: Σημασία των βασικών παθολογικών σημείων από την κλινική εξέταση του κυκλοφορικού συστήματος
 1. Πρόσθετοι καρδιακοί τόνοι
 2. Καρδιακά φυσήματα
 3. Διαταραχές του αρτηριακού σφυγμού
 4. Οίδημα
 5. Διόγκωση σφαγιτίδων φλεβών
3. Διαγνωστικές μέθοδοι
 1. Ακτινογραφία θώρακος
 2. Υπερηχογράφημα καρδιάς
 3. 24ωρη καταγραφή ΗΚΓ
 4. 24ωρη καταγραφή αρτηριακής πιέσεως
 5. Καρδιακός καθετηριασμός
 6. Ηλεκτροφυσιολογικός έλεγχος

ΑΡΤΗΡΙΑΚΗ ΥΠΕΡΤΑΣΗ

1. Γενικά στοιχεία
 1. Ορισμός
 - i. Ορισμός αρτηριακής υπέρτασης
 - ii. Μέτρηση της αρτηριακής πίεσης και διάγνωση υπέρτασης
 2. Υπέρταση λευκής μπλούζας και συγκαλυμμένη υπέρταση
 3. Επιδημιολογία: Επιπολασμός υπέρτασης και σχέση με την ηλικία
 4. Αιτιοπαθογένεια:
 - i. Αιτιολογία ιδιοπαθούς υπέρτασης
 - ii. Προδιαθεσικοί παράγοντες ιδιοπαθούς υπέρτασης
 - iii. Συχνότητα δευτεροπαθούς υπέρτασης
 - iv. Αίτια δευτεροπαθούς υπέρτασης
2. Κλινικά χαρακτηριστικά
 1. Κλινικές εκδηλώσεις υπέρτασης
 2. Όργανα-στόχοι της υπέρτασης και επιπλοκές
3. Διάγνωση
 1. Παρακλινικός έλεγχος
 - i. Βασικές εξετάσεις για κάθε υπερτασικό άτομο
 - ii. Εξετάσεις σε υποψία δευτεροπαθούς υπέρτασης
 2. Κλινική εφαρμογή 24ωρης καταγραφής της πίεσης και μετρήσεων στο σπίτι
4. Ειδικά θέματα
 1. Επείγουσα υπέρταση
 - i. Ορισμός
 - ii. Επιπλοκές

ΣΤΕΦΑΝΙΑΙΑ ΝΟΣΟΣ – ΑΘΗΡΟΣΚΛΗΡΩΣΗ

ΑΘΗΡΟΣΚΛΗΡΩΣΗ

1. Ορισμός
2. Ενδοθηλιακή δυσλειτουργία και φλεγμονή στην αθηροσκλήρωση
3. Ταξινόμηση αθηρωματικών πλακών
4. Παράγοντες κινδύνου για αθηροσκλήρωση
5. Κλινικές εκδηλώσεις αθηροσκλήρωσης

ΣΤΕΦΑΝΙΑΙΑ ΝΟΣΟΣ (ΧΡΟΝΙΑ)

1. Γενικά στοιχεία
 1. Καρδιακά /μη καρδιακά αίτια ισχαιμίας μυοκαρδίου
 2. Παράγοντες κινδύνου στεφανιαίας νόσου
2. Κλινικά χαρακτηριστικά
 1. Στηθάγχη
 - i. Ορισμός και χαρακτηριστικά στηθαγχικού άλγους
 - ii. Μορφές, ταξινόμηση, βαθμονόμηση
 - iii. Κλινική ταξινόμηση θωρακικού άλγους
3. Διάγνωση
 1. Ηλεκτροκαρδιογράφημα ηρεμίας και δοκιμασία κοπώσεως
 2. Σπινθηρογράφημα μυοκαρδίου
 3. Υπερηχοκαρδιογράφημα
 4. Στεφανιογραφία

ΟΞΕΑ ΣΤΕΦΑΝΙΑΙΑ ΣΥΝΔΡΟΜΑ

1. Γενικά στοιχεία
 1. Ορισμός
 2. Ταξινόμηση
 3. Επιδημιολογία
 4. Παθοφυσιολογία
2. Κλινική εικόνα
 1. Συμπτωματολογία οξέων στεφανιαίων συνδρόμων
 2. Διαφορά στηθαγχικού άλγους από το άλγος του εμφράγματος του μυοκαρδίου
3. Διάγνωση
 1. Ηλεκτροκαρδιογράφημα
 2. Καρδιακοί βιοχημικοί δείκτες
 3. Υπερηχοκαρδιογράφημα
 4. Διαφορική διάγνωση
4. Ειδικά θέματα
 1. Επιπλοκές εμφράγματος μυοκαρδίου

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6. ΕΝΔΟΚΡΙΝΕΙΣ ΑΔΕΝΕΣ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗ ΝΟΣΟΛΟΓΙΑ ΤΩΝ ΕΝΔΟΚΡΙΝΩΝ ΑΔΕΝΩΝ

Εκπαιδευτικοί στόχοι: Οι φοιτητές πρέπει να γνωρίζουν τα παρακάτω:

1. Ποιοι είναι οι κυριότεροι ενδοκρινείς αδένες και ποιες ορμόνες παράγουν;
2. Ποιοι είναι οι μηχανισμοί έκκρισης και δράσης των ορμονών; Κυκλοφορία των ορμονών στο αίμα και σύνδεσή τους με πρωτεΐνες
3. Είδη ορμονών:
 - a. Πεπτιδικές ορμόνες: FSH, LH, TSH, αυξητική ορμόνη, προλακτίνη, ACTH, υποθαλαμικοί παράγοντες
 - b. Στεροειδείς ορμόνες – θυρεοειδικές ορμόνες: κορτιζόλη, αλδοστερόνη, τεστοστερόνη, οιστρογόνα, προγεστερόνη, βιταμίνη D, T₃, T₄
4. Υποδοχείς ορμονών ανάλογα με το είδος της ορμόνης
 - a. Μεμβρανικοί υποδοχείς για τις πεπτιδικές ορμόνες – πρωτεΐνες G (guanylyl nucleotide binding proteins) και αδενυλική κυκλάση
 - b. Πυρηνικοί υποδοχείς για τις στεροειδείς/θυρεοειδικές ορμόνες
5. Αρχές παλίνδρομης ρύθμισης της δράσης των ορμονών (ανάδραση – feedback)
6. Επίδραση περιβαλλοντικών παραγόντων στη δράση των ορμονών – κερκάδιοι ρυθμοί (π.χ. εποχικές αλλαγές, η ημερήσια εμφάνιση του κύκλου φως-σκοτάδι, τα γεύματα, το στρες και ο καταμήνιος κύκλος στις γυναίκες)
7. Πρωτοπαθείς και δευτεροπαθείς ενδοκρινοπάθειες
8. Σημασία της μέτρησης των συγκεντρώσεων των ορμονών στο αίμα και των απεικονιστικών μεθόδων (ακτινογραφίες, αξονικές/μαγνητικές τομογραφίες, σπινθηρογραφήματα, κ.α.) για τη διάγνωση των ενδοκρινολογικών νόσων
9. Σημασία γονιδιακών μεταλλάξεων στη γένεση ενδοκρινολογικών νόσων (ελλείψεις ορμονών ή υποδοχέων τους, αντίσταση ή ενεργοποίηση δράσης τους, κλπ)

ΣΑΚΧΑΡΩΔΗΣ ΔΙΑΒΗΤΗΣ

Εκπαιδευτικοί στόχοι: Οι φοιτητές πρέπει να γνωρίζουν τα παρακάτω:

1. Ταξινόμηση του ΣΔ (τύπος 1, τύπος 2, άλλοι ειδικοί τύποι, ΣΔ της κύησης), συχνότητα
2. Ποια είναι η αιτιοπαθογένεια του ΣΔ τύπου 1 και ποια του τύπου 2;
3. Τι είναι ο διαβήτης τύπου MODY (Maturity Onset Diabetes of the Young) και τι ο διαβήτης τύπου LADA (Latent Autoimmune Diabetes in Adults);
4. Πώς εκδηλώνεται ο διαβήτης τύπου 1 και πώς ο διαβήτης τύπου 2;
5. Ποιες είναι οι κυριότερες διαφορές μεταξύ του διαβήτη τύπου 1 και του διαβήτη τύπου 2;
6. Ποια είναι τα κύρια παγκρεατικά αυτοαντισώματα που ανιχνεύονται στα άτομα με ΣΔ και ποια η σημασία τους;
7. Ποια είναι τα κύρια συμπτώματα του ΣΔ;
8. Ποια είναι τα κριτήρια για τη διάγνωση του ΣΔ;
9. Τι είναι ο προδιαβήτης (ενδιάμεση υπεργλυκαιμία); Πώς διαγιγνώσκεται η Διαταραγμένη Γλυκόζη Νηστείας (IFG) και πώς η Διαταραγμένη Ανοχή στη Γλυκόζη (IGT);
10. Πώς γίνεται η δοκιμασία ανοχής στη γλυκόζη;
11. Ποιες είναι οι κύριες **χρόνιες** επιπλοκές του ΣΔ (μικρο- και μακρο-αγγειακές);

ΝΟΣΗΜΑΤΑ ΘΥΡΕΟΕΙΔΟΥΣ

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ: Βιοσύνθεση, μεταβολισμός και δράσεις των θυρεοειδικών ορμονών

1. Ρύθμιση της θυρεοειδικής λειτουργίας
2. Κλινική εξέταση θυρεοειδούς (αναζήτηση βρογχοκήλης, σημείων υπερ- ή υπολειτουργίας θυρεοειδούς, εξωθυρεοειδικές εκδηλώσεις όπως προκνημιαίο μυξοίδημα, εξόφθαλμος)
3. Εργαστηριακή διερεύνηση νοσημάτων θυρεοειδούς (ορμονολογικός, βιοχημικός, απεικονιστικός έλεγχος, βιοψία δια λεπτής βελόνης)
4. Βρογχοκήλη - Ορισμός, παθογένεια, επιπτώσεις, εργαστηριακή προσέγγιση, διάγνωση
5. Θυρεοειδίτις (αυτοάνοση, οξεία-υποξεία, φαρμακευτική) - Ορισμός, παθογένεια, κλινική και εργαστηριακή διερεύνηση, διάγνωση
6. Υπερθυρεοειδισμός (κλινικός, υποκλινικός) - Ορισμός, αίτια, κλινική εικόνα, εργαστηριακή διερεύνηση, διάγνωση
7. Υποθυρεοειδισμός (κλινικός, υποκλινικός) – Ορισμός, αίτια, κλινική εικόνα, εργαστηριακή διερεύνηση, διάγνωση
8. Κακοήθη νεοπλάσματα θυρεοειδούς

ΝΟΣΗΜΑΤΑ ΠΑΡΑΘΥΡΕΟΕΙΔΩΝ – ΔΙΑΤΑΡΑΧΕΣ ΑΣΒΕΣΤΙΟΥ

1. Ισοζύγιο ασβεστίου- ρύθμιση του μεταβολισμού του ασβεστίου
2. Οστικός μεταβολισμός – Δείκτες οστικού μεταβολισμού
3. Υπερπαραθυρεοειδισμός (πρωτοπαθής, δευτεροπαθής)- Αίτια, κλινική εικόνα, εργαστηριακή διερεύνηση, διάγνωση
4. Υποπαραθυρεοειδισμός (πρωτοπαθής, δευτεροπαθής, **ψευδοϋποπαραθυρεοειδισμός**) - Αίτια, κλινική εικόνα, εργαστηριακή διερεύνηση, διάγνωση
5. Υπερασβεστιαμία - Αίτια, κλινικές εκδηλώσεις, εργαστηριακή διερεύνηση, διάγνωση
6. Υπασβεστιαμία - Αίτια, κλινικές εκδηλώσεις, εργαστηριακή διερεύνηση, διάγνωση
7. Οστεοπόρωση – Αίτια, κλινική εικόνα, εργαστηριακή διερεύνηση, διάγνωση

ΝΟΣΗΜΑΤΑ ΕΠΙΝΕΦΡΙΔΙΩΝ

1. Βιοσύνθεση, μεταβολισμός και δράσεις των επινεφριδιακών στεροειδών
2. Ρύθμιση της λειτουργίας των επινεφριδίων
3. Κλινική εξέταση νοσημάτων των επινεφριδίων (ραβδώσεις, μελάγχρωση, υπερτρίχωση, κεντρομελική αδυναμία)
4. Εργαστηριακή διερεύνηση των νοσημάτων των επινεφριδίων
5. Νοσήματα με συνοδό υπερλειτουργία των επινεφριδίων (υπερκορτιζολαιμία ή σ. Cushing's, υπεραλδοστερονισμός, φαιοχρωμοκύτωμα) – Αίτια, κλινική εικόνα, εργαστηριακή διερεύνηση, διάγνωση
6. Νοσήματα με συνοδό υπολειτουργία των επινεφριδίων (επινεφριδιακή ανεπάρκεια, συγγενής υπερπλασία επινεφριδίων) - Αίτια, κλινική εικόνα, εργαστηριακή διερεύνηση, διάγνωση
7. Τυχαιώματα επινεφριδίων – Ορισμός, κλινική εικόνα, εργαστηριακή διερεύνηση, διάγνωση
8. Κακοήθη νεοπλασμάτα επινεφριδίων (φλοιοεπινεφριδιακό, κακόηθες φαιοχρωμοκύτωμα, μετάσταση)

ΝΟΣΗΜΑΤΑ ΥΠΟΘΑΛΑΜΟ-ΥΠΟΦΥΣΙΑΚΟΥ ΑΞΟΝΑ

1. Φυσιολογία του υποθαλαμο-υποφυσιακού άξονα
2. Ρύθμιση της λειτουργίας του υποθαλαμο-υποφυσιακού άξονα
3. Δράσεις των υποθαλαμο-υποφυσιακών ορμονών
4. Κλινική εξέταση νοσημάτων του υποθαλαμο-υποφυσιακού άξονα (μεγαλακρία, γαλακτόρροια, υπογοναδισμός, διαταραχές οπτικών πεδίων, διαταραχές κρανιακών νεύρων)
5. Εργαστηριακή διερεύνηση των νοσημάτων του υποθαλαμο-υποφυσιακού άξονα
6. Νοσήματα με συνοδό αυξημένη έκκριση των υποθαλαμο-υποφυσιακών ορμονών (μεγαλακρία, υπερπρολακτιναιμία, υπερκορτιζολαιμία, απρόσφορη έκκριση αντιδιουρητικής ορμόνης) – Αίτια, κλινική εικόνα, εργαστηριακή διερεύνηση, διάγνωση
7. Νοσήματα με συνοδό μειωμένη έκκριση των υποθαλαμο-υποφυσιακών ορμονών (μεμονωμένη ή πλήρης υποφυσιακή ανεπάρκεια, άποιος διαβήτης)- Αίτια, κλινική εικόνα, εργαστηριακή διερεύνηση, διάγνωση
8. Νεοπλάσματα υποθαλάμου-υπόφυσης - Είδη, κλινική εικόνα, εργαστηριακή διερεύνηση, διάγνωση

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7. ΛΟΙΜΩΞΕΙΣ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗ ΝΟΣΟΛΟΓΙΑ ΤΩΝ ΛΟΙΜΩΞΕΩΝ

1. Ιστορικό: Συμπτώματα που πρέπει να αναζητώνται σε ασθενή με λοίμωξη
 1. Πυρετός: ύψος, χρόνος έναρξης, μορφή (συνεχής, διαλείπων κλπ), ανταπόκριση σε θεραπευτικές παρεμβάσεις
 2. Εστιακά συμπτώματα: βήχας, δυσουρικά ενοχλήματα, κοιλιακό άλγος, διάρροια, εξάνθημα, κλπ
2. Κλινική εξέταση: Κλινικά ευρήματα που πρέπει να αναζητώνται σε ασθενή με λοίμωξη
 1. Ζωτικά σημεία – ύπαρξη σήψης
 2. Εστιακά σημεία: ευρήματα που εντοπίζουν τη λοίμωξη σε ένα όργανο, π.χ. ακροαστικά ευρήματα από τον πνεύμονα.
3. Εργαστηριακή διάγνωση των λοιμώξεων
 1. Ευρήματα από τον γενικό εργαστηριακό έλεγχο
 2. Εργαστηριακοί δείκτες λοίμωξης: ΤΚΕ, CRP, προκαλσιτονίνη
 3. Άμεση επισκόπηση παθογόνων: χρώση Gram
 4. Καλλιέργειες
 5. Ορολογικές μέθοδοι
 6. Μοριακές μέθοδοι
4. Απεικονιστικές μέθοδοι σε λοιμώξεις
5. Έλεγχος λοιμώξεων
 1. Τρόποι μετάδοσης λοιμώξεων
 2. Προφυλάξεις που πρέπει να λαμβάνει το υγειονομικό προσωπικό
 3. Υγιεινή χεριών

ΛΟΙΜΩΞΕΙΣ ΟΥΡΟΠΟΙΗΤΙΚΟΥ

1. Γενικά στοιχεία
 1. Ταξινόμηση λοιμώξεων ουροποιητικού: ανώτερο vs. κατώτερο
 2. Βασικά στοιχεία παθογένειας
 3. Διάκριση ανεπίπλεκτης από επιπλεγμένη ουρολοίμωξη
 4. Κύριοι παθογόνοι μικροοργανισμοί
2. Κλινικά χαρακτηριστικά
 1. Κύριες κλινικές οντότητες:
 - i. οξεία κυστίτιδα
 - ii. οξεία πυελονεφρίτιδα
 - iii. οξεία προστατίτιδα
 2. Συμπτωματολογία ανάλογα με την εντόπιση
 3. Ευρήματα από την κλινική εξέταση ανάλογα με την εντόπιση
3. Διάγνωση
 1. Κλινικά χαρακτηριστικά που βοηθούν στη διάκριση των ανωτέρω κλινικών οντοτήτων
 2. Εργαστηριακός έλεγχος
 - i. Γενικός εργαστηριακός έλεγχος
 - ii. Γενική ούρων
 - iii. Καλλιέργεια ούρων
 3. Απεικονιστικός έλεγχος
 - i. Ενδείξεις απεικονιστικού ελέγχου
 - ii. Υπερηχογράφημα ουροποιητικού
 - iii. Άλλες απεικονιστικές μέθοδοι
4. Ειδικά θέματα
 1. Διάκριση οξείας από χρόνια πυελονεφρίτιδα
 2. Διάκριση οξείας από χρόνια προστατίτιδα
 3. Επιπλοκές ουρολοιμώξεων
 - i. Σηπτικό σύνδρομο
 - ii. Νεκρωτική θηλίτιδα
 - iii. Αποστήματα
 4. Ασυμπτωματική βακτηριουρία
 5. Ουρολοιμώξεις σε ασθενείς με ουροκαθετήρα

ΛΟΙΜΩΞΕΙΣ ΔΕΡΜΑΤΟΣ ΚΑΙ ΜΑΛΑΚΩΝ ΜΟΡΙΩΝ

1. Γενικά στοιχεία
 1. Ταξινόμηση των λοιμώξεων δέρματος και μαλακών μορίων
 2. Ανεπίπλεκτες και επιπλεγμένες λοιμώξεις
 3. Νεκρωτικές λοιμώξεις
2. Επιπολής ανεπίπλεκτες λοιμώξεις: θυλακίτιδα, μολυσματικό κηρίο, δοθιήνας, ψευδάνθρακας, ερυσίπελας, κυτταρίτιδα
 1. Προδιαθεσικοί παράγοντες
 2. Κλινικές εικόνες – **πώς** διαχωρίζονται μεταξύ τους
 3. κυριότεροι παθογόνοι μικροοργανισμοί ανά είδος λοίμωξης
 - i. Η σημασία του MRSA της κοινότητας
 4. Εργαστηριακός και απεικονιστικός έλεγχος
 5. Επιπλοκές
 - i. Υποτροπές, αποστήματα, εν τω βάθει νεκρωτικές λοιμώξεις, βακτηριαιμία, μεταστρεπτοκοκκική σπειραματονεφρίτιδα)
3. Νεκρωτικές λοιμώξεις δέρματος και μαλακών μορίων: νεκρωτική κυτταρίτιδα, νεκρωτική απονευρωσίτιδα (περιτονίτιδα), αεριογόνος γάγγραινα (κλωστηριδιακή μυονέκρωση).
 1. Προδιαθεσικοί παράγοντες
 2. Κλινικά και εργαστηριακά ευρήματα
 3. Κυριότερα παθογόνα ανά είδος λοίμωξης
 4. Διαφορική διάγνωση
 5. Σημασία της έγκαιρης διάγνωσης και αντιμετώπισης
 6. Επιπλοκές

ΛΟΙΜΩΞΕΙΣ ΚΕΝΤΡΙΚΟΥ ΝΕΥΡΙΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ

1. Γενικά στοιχεία
 1. Ορισμοί
 2. Παθογένεια
 3. Στοιχεία παθοφυσιολογίας (Μηνιγγίτιδα, Εγκεφαλίτιδα, Εγκεφαλικό απόστημα)
 4. Στοιχεία επιδημιολογίας
 5. Κύρια παθογόνα: ανάλογα με την εντόπιση της λοίμωξης και την ηλικία)
2. Κλινικά χαρακτηριστικά
 1. Χαρακτηριστικά συμπτώματα
 2. Χαρακτηριστικά φυσικά ευρήματα και σημεία
3. Διάγνωση
 1. Οσφυνωτιαία παρακέντηση και εξέταση ΕΝΥ
 2. Απεικονιστικός έλεγχος
 - i. Ενδείξεις αξονικής τομογραφίας εγκεφάλου
 3. Ορολογικός και μοριακός έλεγχος
 4. Διαγνωστική προσέγγιση και διαφοροδιάγνωση μεταξύ βακτηριακής και «ασήπτου» λοιμώξεως ΚΝΣ
4. Επιπλοκές και πρόγνωση

ΒΡΟΥΚΕΛΛΩΣΗ, ΛΕΪΣΜΑΝΙΑΣΗ, ΕΛΟΝΟΣΙΑ

ΒΡΟΥΚΕΛΛΩΣΗ

1. Γενικά στοιχεία
 1. Παθογόνο αίτιο-στοιχεία παθογένειας
 2. Επιδημιολογικά στοιχεία και είδη βρουκέλλας
 3. Τρόποι μετάδοσης και πρόληψη
2. Κλινική εικόνα και φυσικά ευρήματα
 1. Κλινικές εντοπίσεις νόσου
3. Διάγνωση
 1. Εργαστηριακά ευρήματα
 2. Εργαστηριακή διάγνωση της βρουκέλλωσης
 3. Διαφορική διάγνωση
4. Ειδικά θέματα
 1. Επιπλοκές της βρουκέλλωσης
 2. Πρόγνωση

ΛΕΪΣΜΑΝΙΑΣΗ

1. Γενικά στοιχεία
 1. Παθογόνο αίτιο-στοιχεία παθογένειας
 2. Επιδημιολογικά στοιχεία και είδη λεισμανίας,
 3. Διάκριση δερματικής και σπλαχνικής λεισμανιάσης.
 4. Τρόποι μετάδοσης
2. Κλινική εικόνα και φυσικά ευρήματα
3. Διάγνωση
 1. Εργαστηριακά ευρήματα
 2. Εργαστηριακή διάγνωση της λεισμανιάσης
 3. Διαφορική διάγνωση
4. Ειδικά θέματα
 1. Επιπλοκές και πρόγνωση
 2. Η λεισμανίαση στον ασθενή με ανοσολογικό έλλειμμα (π.χ. HIV λοίμωξη)

ΕΛΟΝΟΣΙΑ

1. Γενικά στοιχεία
 1. Παθογόνο αίτιο-στοιχεία παθογένειας-κύκλος του παρασίτου
 2. Επιδημιολογικά στοιχεία και είδη πλασμωδίων
 3. Τρόπος μετάδοσης και πρόληψη της μετάδοσης
2. Κλινική εικόνα και φυσικά ευρήματα
 1. Διαφορές ανάλογα με τα είδη των πλασμωδίων
 2. Κλινικά χαρακτηριστικά της σοβαρής νόσου
3. Διάγνωση
 1. Εργαστηριακά ευρήματα
 2. Εργαστηριακή διάγνωση της ελονοσίας
 - i. Αναζήτηση παρασίτου σε επίχρισμα περιφερικού αίματος
 - ii. Ταχείες δοκιμασίες

3. Διαφορική διάγνωση
4. Πρόγνωση ανάλογα με το είδος του πλασμωδίου

ΕΝΔΟΚΑΡΔΙΤΙΔΑ, ΠΕΡΙΚΑΡΔΙΤΙΔΑ, ΡΕΥΜΑΤΙΚΟΣ ΠΥΡΕΤΟΣ

ΛΟΙΜΩΔΗΣ ΕΝΔΟΚΑΡΔΙΤΙΔΑ

1. Γενικά Στοιχεία
 1. Επιδημιολογικά στοιχεία
 - i. Ποιοι πληθυσμοί ασθενών προσβάλλονται
 - ii. Ποιες βαλβίδες προσβάλλονται συχνότερα
 2. Παθογένεση
 - i. Μηχανισμοί με τους οποίους προκαλούνται οι κλινικές εκδηλώσεις της ενδοκαρδίτιδας
 3. Υπεύθυνοι μικροοργανισμοί
 - i. Τυπικοί μικροοργανισμοί
 - ii. Λιγότερο συχνοί μικροοργανισμοί
 - iii. Ενδοκαρδίτιδα με αρνητικές καλλιέργειες
 - iv. Μικροοργανισμοί σε ενδοκαρδίτιδα προσθετικής βαλβίδας
 - v. Συσχέτιση πύλης εισόδου με συγκεκριμένα παθογόνα
 - vi. Συσχέτιση οξύτητας νόσου (οξεία vs. υποξεία) με συγκεκριμένα παθογόνα
2. Κλινική εικόνα
 1. Καρδιακές εκδηλώσεις
 2. Εξωκαρδιακές εκδηλώσεις
 - i. Ανοσολογικά φαινόμενα
 - ii. Αγγειακά φαινόμενα
3. Διάγνωση
 1. Κριτήρια κατά Duke: ποια είναι και **πώς** αξιολογούνται
 2. Διαθωρακικό vs. διοισοφάγειο υπερηχοκαρδιογράφημα
 3. Αιμοκαλλιέργειες
4. Πρόγνωση
 1. Ανάλογα με το παθογόνο
 2. Επιβαρυντικοί παράγοντες

ΡΕΥΜΑΤΙΚΟΣ ΠΥΡΕΤΟΣ

1. Γενικά Στοιχεία
 1. Επιδημιολογία ρευματικού πυρετού
 2. Παθογένεση ρευματικού πυρετού
 - i. Ο ρόλος του β αιμολυτικού στρεπτοκόκκου ομάδας A
2. Κλινική εικόνα
 1. Χρονική συσχέτιση με στρεπτοκοκκική φαρυγγίτιδα
 2. Μείζονες και ελάσσονες εκδηλώσεις
 3. Μακροπρόθεσμες επιπτώσεις
3. Διαγνωστικά κριτήρια (Jones): ποια είναι και **πώς** αξιολογούνται
4. Πρόληψη ρευματικού πυρετού

ΟΞΕΙΑ ΠΕΡΙΚΑΡΔΙΤΙΔΑ – ΠΕΡΙΚΑΡΔΙΑΚΗ ΣΥΛΛΟΓΗ

1. Γενικά Στοιχεία
 - a. Ορισμοί οξείας περικαρδίτιδας, περικαρδιακής συλλογής, καρδιακού επιπωματισμού, συμπίεστικής περικαρδίτιδας

- b. Αιτιολογία οξείας περικαρδίτιδας / περικαρδιακής συλλογής
- 2. Κλινικά χαρακτηριστικά
 - a. Κλινικά ευρήματα οξείας περικαρδίτιδας, περικαρδιακής συλλογής, καρδιακού επιπωματισμού και συμπιεστικής περικαρδίτιδας
- 3. Διάγνωση
 - a. Εργαστηριακά και ηλεκτροκαρδιογραφικά ευρήματα οξείας περικαρδίτιδας, περικαρδιακής συλλογής, καρδιακού επιπωματισμού και συμπιεστικής περικαρδίτιδας
 - b. Υπερηχοκαρδιογράφημα
 - c. Καρδιακός καθετηριασμός

ΛΟΙΜΩΞΗ HIV - ΣΥΝΔΡΟΜΟ ΕΠΙΚΤΗΤΗΣ ΑΝΟΣΟΛΟΓΙΚΗΣ ΑΝΕΠΑΡΚΕΙΑΣ

1. Γενικά Στοιχεία
 1. Επιδημιολογία της HIV λοίμωξης
 2. Παθογενετικοί μηχανισμοί:
 - i. Κύκλος ζωής του ιού HIV
 - ii. Βασικές διαταραχές της κυτταρικής και της χυμικής ανοσίας
 3. Εξέλιξη της HIV λοίμωξης
 - i. Στάδια της νόσου
 - ii. Ταξινόμηση
2. Κλινικά χαρακτηριστικά
 1. Πρώιμη HIV λοίμωξη – οξύ ρετροϊκό σύνδρομο
 2. Γενικευμένη λεμφαδενοπάθεια
 3. Ηπιότερα καιροσκοπικά νοσήματα σταδίου Β (καντιντίαση στοματικής κοιλότητας, τριχωτή λευκοπλακία)
 4. Καιροσκοπικά (ευκαιριακά) νοσήματα σταδίου C που καθορίζουν το AIDS
 - i. Λοιμώξεις αναπνευστικού (πνευμονία από *P. jirovecii*, πνευμονική και εξωπνευμονική φυματίωση, κοινή πνευμονία)
 - ii. Παθήσεις ΚΝΣ: εγκεφαλική τοξοπλάσμωση, κρυπτοκοκκική μηνιγγίτιδα, προοδευτική πολυεστιακή εγκεφαλοπάθεια, πρωτοπαθές λέμφωμα ΚΝΣ)
 - iii. Λοιμώξεις από ερπητοϊούς (CMV, HSV)
 - iv. Νεοπλασίες (σάρκωμα του Καροσί, λεμφώματα)
 5. Νοσήματα που προκαλούνται από τον ίδιο τον ιό HIV:
 - i. Νευρογνωσιακές διαταραχές (σύνδρομο άνοιας), νεφροπάθεια
 6. Συλλοιμώσεις με ιούς ηπατίτιδας (HBV/HIV, HCV/HIV)
 7. Συλλοιμώση με φυματίωση
3. Διάγνωση
 1. Εργαστηριακές μέθοδοι διάγνωσης
 2. Εργαστηριακές παράμετροι παρακολούθησης
4. Ειδικά θέματα
 1. Μετάδοση
 2. Πρόληψη

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 8. ΑΙΜΟΠΟΙΗΤΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗ ΝΟΣΟΛΟΓΙΑ ΤΟΥ ΑΙΜΟΠΟΙΗΤΙΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ

1. Γενικά Στοιχεία
 1. Βασική φυσιολογία της αιμοποίησης: αιμοποιητικά διαμερίσματα, κυτταρικές σειρές,
 2. Ταξινόμηση και βασική παθοφυσιολογία των νοσημάτων του αιμοποιητικού συστήματος
 - i. Νοσήματα ερυθράς σειράς
 - ii. Νοσήματα μυελικής σειράς
 - iii. Νοσήματα λεμφικής σειράς
 - iv. Νοσήματα αιμοπεταλίων
2. Συμπτώματα και σημεία με τα οποία μπορεί να εκδηλωθούν νοσήματα του Αιμοποιητικού
3. Διαγνωστικός έλεγχος
 1. Γενική αίματος
 - i. Ερμηνεία ερυθροκυτταρικών δεικτών
 - ii. Μορφολογικές ανωμαλίες των ερυθρών αιμοσφαιρίων
 - iii. Ερμηνεία τύπου λευκών περιφερικού αίματος
 - iv. Αξιολόγηση αριθμού αιμοπεταλίων
 - v. Μυελόγραμμα
 2. Βιοψία μυελού των οστών, ανοσοφαινότυπος, καρυότυπος
 - i. Ποιες πληροφορίες μας δίνουν
 - ii. Σε ποιες περιπτώσεις χρησιμοποιούνται

ΑΙΜΟΣΦΑΙΡΙΝΟΠΑΘΕΙΕΣ

1. Γενικά στοιχεία
 1. Βασικά στοιχεία γενετικής και βιοχημείας των αιμοσφαιρινών
 - i. Γονίδια και σύνθεση αιμοσφαιρίνης
 - ii. Λειτουργία της αιμοσφαιρίνης
 - iii. Φυσιολογικές αιμοσφαιρίνες: HbA, HbA2, HbF
2. Μεσογειακά σύνδρομα (Θαλασσαιμίες)
 1. Γενετική & παθογένεση α και β μεσογειακής αναιμίας
 - i. Γενετική ταξινόμηση α και β μεσογειακής αναιμίας
 - ii. Συσχέτιση γενετικής βλάβης και κλινικού συνδρόμου στην α και β μεσογειακή αναιμία (γονότυπος και φαινότυπος)
 - iii. Μηχανισμός αιμόλυσης στη μεσογειακή αναιμία
 2. Κλινικές εκδηλώσεις α και β μεσογειακής αναιμίας
 3. Χρόνιες επιπλοκές μείζονος β μεσογειακής αναιμίας
 4. Διάγνωση α και β μεσογειακών συνδρόμων
 - i. Ευρήματα στη γενική αίματος
 - ii. Μορφολογικές αλλοιώσεις ερυθρών αιμοσφαιρίων
 - iii. Ευρήματα στην ηλεκτροφόρηση αιμοσφαιρίνης
3. Δρεπανοκυτταρικά σύνδρομα
 1. Γενετική και παθογένεση δρεπανοκυτταρικών συνδρόμων
 - i. Διαφορές στην παθογένεση μεταξύ δρεπανοκυτταρικών και μεσογειακών συνδρόμων
 - ii. Τύποι δρεπανοκυτταρικών συνδρόμων: Ομοζυγώτες, ετεροζυγώτες, Διπλοί ετεροζυγώτες (μικροδρεπανοκυτταρική αναιμία)
 2. Κλινικά χαρακτηριστικά δρεπανοκυτταρικών συνδρόμων
 - i. Ομάδες κλινικών εκδηλώσεων: επώδυνη κρίση, απλαστική κρίση, κρίση εγκλωβισμού στο σπλήνα
 3. Χρόνιες επιπλοκές δρεπανοκυτταρικών συνδρόμων
 4. Διάγνωση δρεπανοκυτταρικών συνδρόμων
 - i. Ευρήματα στη γενική αίματος
 - ii. Μορφολογικές αλλοιώσεις ερυθρών αιμοσφαιρίων
 - iii. Ευρήματα στην ηλεκτροφόρηση αιμοσφαιρίνης
 - iv. Δοκιμασία δρεπάνωσης

ΑΝΑΙΜΙΕΣ

A. ΣΙΔΗΡΟΠΕΝΙΚΗ ΑΝΑΙΜΙΑ

1. Ποιος είναι ο ορισμός της αναιμίας
2. Ποια αναιμία χαρακτηρίζεται ως σιδηροπενική
3. Ποια είναι η συχνότητά της
4. Πώς γίνεται η ρύθμιση των επιπέδων του κυκλοφορούντος σιδήρου
5. Τι είναι η τρανσφερίνη και η σιδηροδεσμευτική ικανότητα
6. Ποιες είναι οι αποθήκες του σιδήρου
7. Τι είναι η φερριτίνη και η αιμοσιδηρίνη
8. Πώς κατανέμεται ο σίδηρος στον οργανισμό
9. Ποιες είναι οι ανάγκες του οργανισμού σε σίδηρο
10. Τι σημαίνει έλλειψη σιδήρου
11. Πώς αναπτύσσεται αυτή η έλλειψη
12. Ποια χαρακτηριστικά έχει η σιδηροπενική αναιμία
13. Πώς τίθεται η διάγνωση
14. Πώς αντιμετωπίζεται θεραπευτικά
15. Πώς γίνεται η διερεύνηση του αιτίου που την προκάλεσε

B. ΜΑΚΡΟΚΥΤΤΑΡΙΚΕΣ ΑΝΑΙΜΙΕΣ

1. Πώς γίνεται η ερυθροποίηση
2. Τι είναι τα ΔΕΚ
3. Ποιοι είναι οι κύκλοι της βιταμίνης B12 και του φυλλικού οξέος
4. Ποια είναι η παθοφυσιολογία της μακροκυττάρωσης
5. Τι είναι κακοήθης αναιμία
6. Τα αίτια
7. Την κλινική εικόνα
8. Τις πιθανές επιπλοκές
9. Τα εργαστηριακά ευρήματα που συνηγορούν υπέρ της διαγνώσεως της νόσου
10. Τον τρόπο με τον οποίο τίθεται η διάγνωση
11. Από ποιες νόσους πρέπει να γίνεται διαφορική διάγνωση
12. Ποια είναι η πρόγνωση της νόσου
13. Ποια είναι η θεραπεία
14. Ποιες είναι οι μακροκυτταρικές αναιμίες χωρίς αυξημένα ΔΕΚ και σε ποιες νόσους οφείλονται
15. Τι είναι τα μυελοδυσπλαστικά σύνδρομα

Γ. ΑΙΜΟΛΥΤΙΚΕΣ ΑΝΑΙΜΙΕΣ

1. Τον ορισμό
2. Την παθοφυσιολογική ταξινόμηση
3. Τα κοινά κλινικά χαρακτηριστικά
4. Τα κοινά εργαστηριακά ευρήματα
5. Τις αιμοσφαιρινοπάθειες
6. Την έλλειψη G-6PD
7. Τις αυτοάνοσες αιμολυτικές αναιμίες
8. Τις μικροαγγειοπαθητικές αιμολυτικές αναιμίες

9. Ποιες είναι οι διαφορές ενδοαγγειακής και εξωαγγειακής αιμόλυσης
10. Τι θα μας βοηθήσει από το ιστορικό και την φυσική εξέταση
11. Ποια διαγνωστικά εργαλεία έχουμε

ΛΕΥΧΑΙΜΙΕΣ – ΛΕΜΦΩΜΑΤΑ

Εκπαιδευτικοί στόχοι: Οι φοιτητές πρέπει να γνωρίζουν τα παρακάτω:

ΛΕΥΧΑΙΜΙΕΣ

1. Ορισμός των λευχαιμιών
2. Διαχωρισμός των λευχαιμιών σε οξείες και χρόνιες
3. Οξείες λευχαιμίες
 1. Ταξινόμηση των οξείων λευχαιμιών (οξείες μυελοβλαστικές –οξείες λεμφοβλαστικές)
 2. Συνήθης κλινική εικόνα
 3. Εργαστηριακά ευρήματα
 4. Με ποιον τρόπο θα γίνει η διάγνωση – σημασία της οστεομυελικής παρακέντησης/βιοψίας
 5. Τι είναι και ποια η σημασία του ανοσοφαινότυπου περιφερικού αίματος και μυελού των οστών και του καρυότυπου/μοριακών δεικτών στην κλινική ταξινόμηση λευχαιμιών
4. Χρόνιες λευχαιμίες
 1. Ταξινόμηση των χρόνιων λευχαιμιών (χρόνια μυελογενής [ΧΜΛ] –χρόνια λεμφογενής λευχαιμία [ΧΛΛ])
 2. Τι είναι το χρωμόσωμα Philadelphia και ποια η σημασία του
 3. Κλινική και εργαστηριακή εικόνα ΧΜΛ
 4. Πορεία και πρόγνωση της ΧΜΛ
 5. Κλινική και εργαστηριακή εικόνα ΧΛΛ
 6. Πορεία και πρόγνωση της ΧΛΛ
 7. Ποιες οι ενδείξεις χορήγησης θεραπείας στη ΧΛΛ

ΛΕΜΦΩΜΑΤΑ

1. Ταξινόμηση των λεμφωμάτων (Hodgkin, μη-Hodgkin)
2. Σταδιοποίηση των λεμφωμάτων κατά Ann-Arbor
3. Λέμφωμα Hodgkin
 1. Κλινική εικόνα του λεμφώματος Hodgkin
 2. Ποια είναι τα Β-συμπτώματα
 3. Ποια είναι τα χαρακτηριστικά κύτταρα του λεμφώματος Hodgkin
 4. Πορεία και πρόγνωση του λεμφώματος Hodgkin
4. Μη-Hodgkin λεμφώματα
 1. Ταξινόμηση μη Hodgkin λεμφωμάτων σε υψηλής και χαμηλής κακοήθειας
 2. Κλινική εικόνα και εργαστηριακά ευρήματα των μη-Hodgkin λεμφωμάτων
5. Σταδιοποίηση των λεμφωμάτων
6. Θεραπευτικός αλγόριθμος στα λεμφώματα και πρόγνωση

ΠΟΛΛΑΠΛΟΥΝ ΜΥΕΛΩΜΑ ΚΑΙ ΠΑΡΑΠΡΩΤΕΪΝΑΙΜΙΕΣ

Εκπαιδευτικοί στόχοι: Οι φοιτητές πρέπει να γνωρίζουν τα παρακάτω:

ΠΟΛΛΑΠΛΟΥΝ ΜΥΕΛΩΜΑ

1. Ορισμός, συχνότητα, ηλικιακή κατανομή
2. Κλινική εικόνα
3. Ποια είναι η συνήθης κλινική παρουσίαση κατά την πρωτοδιάγνωση;
4. Τι σημαίνει το ακρωνύμιο CRAB;
5. Τι είναι η μονοκλωνική σφαιρίνη;
6. Διαγνωστικά κριτήρια ΠΜ (σύμφωνα με το International Myeloma Working Group)
7. Ποιες ειδικές εξετάσεις χρειάζεται να διενεργηθούν για τη διάγνωση του ΠΜ (ηλεκτροφόρηση πρωτεϊνών ορού και ούρων, ανοσοκαθήλωση πρωτεϊνών ορού και ούρων, ποσοτικός προσδιορισμός ανοσοσφαιρινών ορού, προσδιορισμός ελεύθερων αλυσίδων ορού και ούρων, μυελόγραμμα και οστεομυελική βιοψία [με ανοσοφαινότυπο, κυτταρογενετική και FISH (Fluorescent In Situ Hybridization) ανάλυση], ακτινολογικός έλεγχος σκελετού [με απλές ακτινογραφίες, CT, MRI ή PET/CT]).
8. Ποια τα διαγνωστικά κριτήρια για το Smoldering Multiple Myeloma (ασυμπτωματικό μύελωμα) και ποια η πρόγνωσή του;
9. Τι είναι το μη-εκκριτικό μύελωμα;
10. Διαφορική διάγνωση ΠΜ
11. Ποια η πορεία και πρόγνωση του ΠΜ;

ΠΑΡΑΠΡΩΤΕΪΝΑΙΜΙΕΣ

1. Ταξινόμηση των παραπρωτεΐναιμιών
2. Τι είναι η Μονοκλωνική Γαμμαπάθεια Απροσδιόριστης Σημασίας (MGUS), ποια τα κριτήρια διάγνωσής της και ποια η πρόγνωσή της;
3. Μακροσφαιριναμία του Waldenström (MW)
 - a. Ορισμός και κλινική εικόνα
 - b. Εργαστηριακά ευρήματα
4. AL Αμυλοείδωση (Αμυλοείδωση από **μονοκλωνικές ελαφριές αλυσίδες ανοσοσφαιρίνης**)
 - a. Κλινική εικόνα/**θεραπεία**
 - b. Εργαστηριακά ευρήματα
 - c. Πρόγνωση

ΓΕΝΕΤΙΚΗ ΚΑΙ ΜΟΡΙΑΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ ΣΤΗΝ ΚΛΙΝΙΚΗ ΠΡΑΞΗ

1. Ποιές είναι οι γενετικές και μοριακές αναλύσεις που χρησιμοποιούνται στην καθημερινή κλινική πράξη
2. Βασικές μεθοδολογικές αρχές στις οποίες βασίζεται η κάθε τεχνική π.χ. βασικές αρχές PCR (**Polymerase Chain Reaction**)
3. Ενδείξεις προσδιορισμού του καρυοτύπου.
4. Ενδείξεις FISH (**Fluorescent In Situ Hybridization**)
5. PCR για τη διάγνωση λοιμώξεων.
6. PCR για τη διάγνωση κληρονομικών ή νεοπλασματικών νοσημάτων
7. PCR για την προγνωστική αξιολόγηση νεοπλασιών και την εξατομικευμένη θεραπεία
8. Παραδείγματα χρήσης RT-PCR (**Reverse Transcription-Polymerase Chain Reaction**)
9. Ποσοτική PCR σε λοιμώδη και νεοπλασματικά νοσήματα
10. Εφαρμογές ανάλυσης αλληλουχίας βάσεων